

سوالات امتحانی درس اول

الف. به سوالات مربوط به آیات و احادیث پاسخ دهید.

۱. آیه شریفه «یا ایها الناس انتم الفقراء الی الله...» را:

الف. ترجمه کنید.

ب. پیامی برای آیه بنویسید.

۲. آیه شریفه «الله نور السماوات و الارض» را ترجمه کنید و بنویسید «نور بودن خدا» به چه معناست؟

۳. آیه شریفه «ان یشأ یدهبکم و یأت بخلق جدید» را:

الف. ترجمه کنید.

ب. پیامی برای آیه بنویسید.

۴. امام علی (ع) فرمود «ما رأیت شیئاً الا و رأیت الله قبله و بعده و معه» چه پیامی از حدیث مفهوم می شود؟

ب. درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

۵. هرچه انسان در کسب کمالات پیش رود، نیازمندی او به خدا کم تر می شود.

۶. هیچ پدیده ای نمی توان یافت که به خود متکی باشد.

۷. یک چیز فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست، که حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد.

۸. اشیای پیرامون ما پدیده هایی هستند که وجودشان از خودشان است.

ب. جملات ناقص زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۹. صفت بیانگر بی نیازی خداوند است.

۱۰. وابستگی موجودات به خداوند در قرآن با صفت بیان شده است.

۱۱. تنها خداوند است که ذات و حقیقتش مساوی با ... است.
 ۱۲. هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و ... محسوب می‌شود.
 ۱۳. امیر مؤمنان علی (ع) می‌فرماید: سپاس خدای را که ما ... برای آفریدگان تحلی کرد.
- ت. به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.
۱۴. نیازمندی مخلوقات به خداوند در قرآن با چه صفتی آمده است؟
 ۱۵. در چه مرحله‌ای موجودات به خدا نیازمندند؟
 ۱۶. خصوصیت اصلی پدیده چیست؟
 ۱۷. رابطه وجود ما با وجود خداوند مانند چیست؟
 ۱۸. چرا نمی‌توانیم برای خدا، چیزی فرض کنیم؟
- ث. به سوالات تشریحی زیر پاسخ کامل دهید.
۱۹. آیا نیازمندی موجودات به خداوند فقط به مرحله «به وجود آمدن» اختصاص دارد؟ با ذکر مثال شرح دهید.
 ۲۰. از چه مقدماتی به این نتیجه می‌توان رسید که «جهان در هستی خود نیازمند به خدا است»؟
 ۲۱. یک چیز در چه صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست؟
 ۲۲. با ذکر مثال توضیح دهید، چرا هر چیزی که وجودش از خودش نباشد برای موجود بودن نیازمند به دیگری است؟
 ۲۳. چرا نمی‌توانیم به ذات خدا پی ببریم و بدانیم که او چیست و چگونه است؟

پاسخ سوالات امتحانی درس اول

۱

الف. ای مردم شما به خدا نیازمند هستید.

۵

غلط است. هر چه انسان در کسب کمالات پیش رود، فقر و نیازمندی خود را به خدا بیش تر می‌فهمد.

۲

ترجمه: خداوند نور آسمان‌ها و زمین است.

۷

صحیح

پیام آید: تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند و وجودشان به وجود او وابسته است.

۸

صحیح

۳

الف. اگر (خدا) بخواهد شما را می‌برد و خلق جدیدی می‌آورد.

۹

غلط است. انشای پیرامون ما حیوانات، گیاهان، حشرات، زمین، ستاره‌ها و کیهان‌ها پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان نیست.

ب. چون وجود مخلوقات وابسته به خداست، اوست که می‌تواند آن‌ها را ببرد یا نگه دارد. و نیز چون وجود خداوند وابسته به چیزی نیست، کسی نمی‌تواند وجود او را بگیرد و نابودش کند. او در ذات خود غنی و بی‌نیاز است.

۱۰

وابستگی موجودات به خداوند در قرآن با صفت فقیر بیان شده است.

۴

از حدیث می‌فهمیم که هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیدای از آیات الهی محسوب می‌شود.

۱۱

تنها خداوند است که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن است.

﴿ ۱۲ ﴾

هر چیزی در این جهان، بی‌انگه وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.

﴿ ۱۳ ﴾

امیر مؤمنان علی می‌فرماید: سپاس خدای را که با آفرینش موجودات برای آفریدگان تجلی کرد.

﴿ ۱۴ ﴾

نیازمندی مخلوقات به خداوند در قرآن با صفت «فقیر» آمده است.

﴿ ۱۵ ﴾

موجودات در تمام مراحل هستی و زندگی به خدا نیازمندند.

﴿ ۱۶ ﴾

خصوصیت اصلی پدیده «نیازمند بودن» است.

﴿ ۱۷ ﴾

رابطه وجود ما با وجود خداوند مانند رابطه پرتوهای نور با منبع آن است.

﴿ ۱۸ ﴾

چون در این صورت او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده‌ایم اما خداوند حقیقتی نامحدود است.

﴿ ۱۹ ﴾

نیازمندی موجودات به خداوند، منحصر به مرحله بیدایش نمی‌شود؛ بلکه برای بقا و ادامه نیز به او نیازمندند. هستی موجودات به خداوند وابسته است. رابطه وجود ما با وجود خداوند مانند رابطه پرتوهای نور با منبع آن است. همان‌طور که اگر خورشید نورافشانی نکند دیگر پرتو نوری نیست، اگر خداوند نیز هستی‌بخشی نکند، دیگر موجودی در جهان باقی نخواهد ماند.

﴿ ۲۰ ﴾

مقدمه اول: ما و انبیای پیرامون ما، پدیده‌هایی هستیم که وجود و هستی ما از خود ما نیست. یعنی یک زمانی نبوده‌ایم و سپس پدید آمده‌ایم. به عبارت دیگر: انسان و موجودات جهان پدیده‌هایی هستند که در وجود به خودشان متکی نیستند.

مقدمه دوم: هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نشاند برای موجود شدن نیازمند به دیگری است. یک موجود، فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نبستی در او راه نداشته باشد. در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد و خودش همواره هست.

نتیجه: با توجه به این دو مقدمه، درمی‌یابیم که ما و مجموعه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هستی یافتن به دیگری نیازمندیم که سرچشمه هستی است و هستی از او جدا نمی‌شود. این وجود برتر و متعالی «خدا» است.

﴿ ۲۱ ﴾

یک چیز، فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نبستی در او راه نداشته باشد.

﴿ ۲۲ ﴾

هر چیزی که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است؛ همان‌طور که هر چیزی که خودش شیرین نباشد برای شیرین شدن، نیازمند به چیز دیگری است که خودش شیرین باشد. یک موجود، فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نبستی در او راه نداشته باشد. در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد و خودش همواره هست.

﴿ ۲۳ ﴾

خدا چون نامحدود است و حقیقتی نامحدود دارد، در طرف ذهن ما نمی‌گنجد و ذهن ما به حقیقت خداوند احاطه پیدا نمی‌کند. از این رو نمی‌توانیم بگوییم که چیست و هر چیستی که برای او فرض کنیم، او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده‌ایم.

اندیشه و تحقیق

۱. در آیهی «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ» (سوره روم، ۲۵) تفکر کنید و ببینید که چه چیز را آیه و نشانه خداوند معرفی کرده است. دلیل آن را هم توضیح دهید.
۲. در آیه «وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِي عَنْهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونَ» (سوره یس، ۲۲ و ۲۳) توجه کنید و براساس آن به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.
الف. برخی انسان‌ها در چه لحظاتی بیش‌تر به یاد خدا می‌افتند؟
ب. توجه به خدا در چنین لحظاتی گویای چیست؟

پاسخ:

۱. - آیه شریفه، هم «آفرینش انسان» و هم «مرگ و خروج انسان از قبر» را آیه و نشانه خداوند معرفی می‌کند.
- استواری نظام آفرینش و بیدایش معاد، به اراده الهی انجام می‌گیرد.
۲. الف. برخی انسان‌ها در شرایط سخت و فوق‌العاده به یاد خدا می‌افتند.
ب. توجه به خدا در سختی‌ها و مشکلات، گرچه دلیل بر خداشناسی است، اما نشانه و گویای غفلت انسان می‌باشد.

سوالات امتحانی درس دوم

الف. به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱. آیه شریفه «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» را:

الف. ترجمه کنید.

ب. آیه به کدامیک از مراتب توحید اشاره دارد؟

۲. آیه شریفه «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ تَرْجِعُ الْأَمْوَارَ» را ترجمه کنید و ذکر کنید چه پیامی از آیه مفهوم می‌شود؟

۳. تعیین کنید هر یک از آیات زیر به کدامیک از مراتب توحید اشاره دارد؟

الف. لیسر کلماته شیء

ب. لَفَرَأْسُهُ مَا يَحْرُكُونَ لَسَمَ تَرَرَعَوِيهِمْ لَمَجْنُ الْوَرَارِعُونَ

ج. خَرَّ مَدْمَعُهُ، وَ مَاءٌ مَدْمَعِي، جَعَلَتْ زَيْبِرَ رَأْسَ مَشْخَصٍ كَلْبِي.

۴. توحید در ربوبیت معانی متعددی است که موجودات به خصوص انسان، قدرت پرورش و تدبیر ندارند.

۵. چون خداوند خالق جهان است، مالک آن نیز می‌باشد.

۶. جهان از اصل‌های متعدد پدید آمده است و به اصل‌های متعدد باز می‌گردد.

۷. توانایی پیامبر اکرم (ص) در برآوردن حاجات انسان به زمان حیات پیامبر اکرم اختصاص دارد.

به جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۸. عبارت «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» مانگر توحید است.

۹. خداوند است. یعنی صاحب اختیار است که تدبیر همه امور هستی به دست اوست.

۱۰. اگر تصور کنیم دو با خدا وجود دارند و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند در این صورت، هر کدام از آن‌ها را فرض نمودیم.

۱۱. هر چه فرض اعتقاد دینی و پایه و اساس تمام دین، است.

ب. به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۲. چرا خداوند مالک جهان است؟

۱۳. توحید در کار برد دینی به چه معناست؟

۱۴. وقتی می‌گویم خداوند «رَبُّ الْعَالَمِينَ» است به چه معنی است؟

۱۵. در چه صورت انسان دچار شرک در ربوبیت می‌شود؟

ب. به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۶. «توحید در خالقیت» را به عنوان یکی از مراتب توحید توضیح دهید.

۱۷. استدلال کسبه، چرا برای جهان آفرینش جسد مبدأ و خالق نمی‌توان تصور کرد؟

۱۸. اگر کسی شقای بیزار را از رسول خدا، با سایر اولیای دین درخواست کند و عقیده به توانا بودن آن بزرگواران در انجام این خواسته و نپذیرد دیگر سزاها داشته باشد، آیا گرفتار شرک شده است؟

۱۹. توحید در ربوبیت را توضیح دهید.

پاسخ سوالات امتحانی درس دوم

۱

الف. بگو: خدا آفریننده همه چیز است و او یکتا و پیروز است.

ب. توحید در حالقت

۲

ترجمه: و آن چه در آسمان‌ها و آن چه در زمین است برای خداست و همه کارها به سوی خدا بار گردانده می‌شود.

پیام: چون خداوند خالق جهان است، مالک آن نیز می‌باشد و مالک اصلی و حقیقی جهان خداوند است.

۳

الف. توحید در حالقت ب. توحید در ربوبیت

۴

غلط است. توحید در ربوبیت، بدان معنا نیست که موجودات به‌خصوص انسان قدرت تدبیر ندارند، بلکه توحید در ربوبیت بدین معناست که این انسان و تدبیرش، همه از آن خدا و تحت تدبیر اویند.

۵

صحیح

۶

غلط است. جهان از اصل‌های متعدد پدید نیامده است و به اصل‌های متعدد باز نمی‌گردد.

۷

غلط است. توانایی پیامبر اکرم (ص) در برآوردن حاجات انسان به زمان حیات پیامبر اکرم اختصاص ندارد. درخواست از پیامبر (ص)، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

۸

عبارت « قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ » بیانگر توحید در خالقیت است.

۹

خداوند رب العالمین است، یعنی صاحب‌اختیاری است که تدبیر همه امور هستی به دست اوست.

۱۰

اگر تصور کنیم دو یا چند خدا وجود دارند و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند در این صورت، هر کدام از آن‌ها را محدود و ناقص فرض نموده‌ایم.

۱۱

مهم‌ترین اعتقاد دینی و پایه و اساس تمام دین، توحید است.

۱۲

چون خداوند خالق جهان است، مالک آن نیز می‌باشد.

۱۳

توحید: در کاربرد دینی، یعنی اعتقاد به این که خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد.

۱۴

خداوند رب العالمین است، یعنی صاحب‌اختیاری است که تدبیر همه امور هستی به دست اوست.

۱۵

اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساسی جداگانه باز کند و فکر کند غیر خدا می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک در ربوبیت شده است.

۱۶

منظور از توحید در خالقیت این است که او تنها مبدأ و خالق جهان است. موجودات همه از او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. به عبارت دیگر، جهان از اصل‌های متعدد پدید نیامده است.

۱۷

اگر تصور کنیم دو یا چند خدا وجود دارند و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند یا با همکاری یک‌دیگر، این جهان را آفریده‌اند در این صورت، هر کدام از آن‌ها را محدود و ناقص فرض نموده‌ایم، زیرا هر یک از خدایان باید کمالاتی را دارا باشد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، نیازمند هستند و هر یک به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیاز او را برطرف نماید. درحالی که خدا، آن موجودی است که نیازمند نباشد. پس خدا به معنای موجود بی‌نیاز، فقط یکی باید باشد.

۱۸

در پاسخ باید گفت، همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای شفای بیماران نیز منافاتی با توحید ندارد. زیرا پزشک به واسطه اسباب مادی و آنان به واسطه اسباب غیرمادی (معنوی) این کار را انجام می‌دهند. عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم. اما اگر این توانایی را از خدا و به اذن خدا بدانیم، عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفا بخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است.

الف. به سوالات مربوط به آیات پاسخ دهید.

۱. آیه شریفه «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ» را.

الف ترجمه کنید

ب پیامی برای آیه بنویسید.

۲. با توجه به آیه «إِنَّ اللَّهَ زَنَىٰ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدوه هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف ترجمه‌ی آیه را بنویسید.

ب توضیح دهید که چه رابط‌هایی میان توحید در ربوبیت و توحید در عبادت وجود دارد؟

پ مشخص کنید کدام قسمت آیه بیانگر توحید در ربوبیت و کدام قسمت بیانگر توحید در عبادت است؟

۳. هر یک از عبارات قرآنی زیر بیانگر کدام یک از مراتب توحید است؟

ب لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

ت. إِنَّ اللَّهَ زَنَىٰ وَرَبُّكُمْ

الف وَمَنْ يَسْلَمْ وَجَهًا إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ

ب. إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

۴. آیه شریفه «... إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ شَبَّانَهُ وَعَمَّا يُشْرِكُونَ» را ترجمه کنید و یک پیامی از آیه استخراج کنید.

ب. جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۵. میان بُعد فردی توحید عملی و اجتماعی آن ... و ... وجود دارد.

۶. انسان ... شخصیتی یگانه و یکبارچه دارد.

۷. مهم‌ترین شعار اسلام که موجب فلاح و رستگاری است، عبارت ... است.

۸. اطاعت از رسول خدا و جانشینان او لازمه توحید ... است.

۹. محور و روح زندگی ضد دینی ... است.

پ. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.

۱۰. توحید در ربوبیت آن است که فقط خدای یگانه را پرستش کنیم.

۱۱. جامعه‌ای که در مسیر توحید حرکت می‌کند، به جامعه‌ای زیبا تبدیل می‌شود و عدالت اجتماعی در همه ابعاد آن واقعیت می‌یابد.

۱۲. کلمه «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» بیانگر توحید در خالقیت و نفی هر گونه شرک است.

۱۳. تقلید از کسانی که در جهت مخالف دین حرکت می‌کنند، شرک و بت پرستی است.

ت. به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۴. اگر انسان کارهایش را برای رسیدن به خواسته‌های نفسانی انجام دهد، دچار چه نوع شرکی شده است؟

۱۵. در جوامعی که مردم تابع امیال و منافع خود هستند، چه نوع شرکی حاکم است؟

۱۶. مهم‌ترین شعار اسلام که جامع تمام ابعاد توحید است چیست؟

۱۷. اولین سخن رسول خدا (ص) در دعوت مردم به اسلام چه بود؟

ث. به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۸. ضمن تعریف شرک اجتماعی، ویژگی‌های جامعه طاغوتی را بنویسید.

۱۹. ویژگی‌های انسان موحد و مشرک را از بُعد فردی توحید عملی با یکدیگر مقایسه کنید.

۲۰. «توحید عبادی» را به طور کامل توضیح دهید.
۲۱. معیارهای ثابت «شُرک و بت پرستی» در قرآن چیست؟
۲۲. چه تناسب و تشابهی میان بُعد فردی توحید عملی و بُعد اجتماعی آن وجود دارد؟
۲۳. ریشه بت پرستی و شرک جدید در دنیای امروز را بنویسید.
۲۴. عبارت «لا اله الا الله» از دو بخش تشکیل یافته است. آن را توضیح دهید.
۲۵. چرا با این که اغلب مردم دنیا توحید در خالقیت و توحید در ربوبیت را قبول دارند اما زندگی انسان عصر جدید با این پذیرش همخوانی ندارد؟
۲۶. معرفت به خداوند، چه زمانی میوه خود را می دهد؟

پاسخ سوالات امتحانی درس سوم

۱. الف. در میان هر امتی رسولی را برانگیختیم (تا بگوید) خدا را پرستید و از طاغوت بپرهیزید.
- ب. آیه به بُعد اجتماعی توحید عبادی اشاره دارد.
۲. الف. همانا خداوند، پروردگار من و پروردگار شماست، پس او را پرستید. این راهی راست است.
- ب. انسان وقتی ربوبیت خدا را پذیرفت در عمل نیز او را پرستش می کند یعنی توحید عبادی نتیجه توحید در ربوبیت است.
- پ. عبارت «رَبِّي وَ رَبُّكُمْ» بیانگر توحید در ربوبیت است و عبارت «فَاعْبُدْهُ» بیانگر توحید در عبادت (با توحید عملی) است.
۳. الف. توحید در عبادت ب. همه ابعاد و اقسام توحید
- پ. توحید در عبادت ت. توحید در ربوبیت
۴. ترجمه: در حالی که مأمور نبودند جز این که فقط خدای یگانه را پرستند معبودی جز او نیست او منزّه است از آن چه همتایش قرار می دهند پیام: آیه شریفه به توحید در عبادت و تنزیه ذات باری تعالی از تصورات باطل پرستش گران اخبار و رهبان و حضرت مسیح (ع) اشاره دارد.
۵. میان بُعد فردی توحید عملی و اجتماعی آن تشابه و تناسب وجود دارد.
۶. انسان موحد شخصیتی یگانه و یکپارچه دارد.
۷. مهم ترین شعار اسلام که موجب فلاح و رستگاری است، عبارت لا اله الا الله است.
۸. اطاعت از رسول خدا و جانشینان او لازمه ی توحید عبادی (با عملی) است.
۹. محور و روح زندگی ضد دینی شرک است.
۱۰. غلط است. توحید در عبادت آن است که فقط خدای یگانه را پرستش کنیم.
۱۱. صحیح
۱۲. غلط است. کلمه «لا اله الا الله» بیانگر همه ابعاد و اقسام توحید و نفی هر گونه شرک است.
۱۳. صحیح
۱۴. اگر انسان کارهایش را برای رسیدن به خواسته های نفسانی انجام دهد دچار شرک در عبادت (با شرک عملی) شده است.
۱۵. در جوامعی که مردم تابع امیال و منافع خود هستند شرک عملی اجتماعی حاکم است.
۱۶. کلمه «لا اله الا الله» کلمه توحید و مهم ترین شعار اسلام و جامع همه ابعاد و اقسام توحید است.
۱۷. اولین سخن رسول خدا در دعوت مردم به اسلام این بود که فرمود: «قولوا لا اله الا الله فتلحقوا بگوید هیچ معبودی جز خدا نیست تا رستگار شوید.»

۱۸

اگر هر یک از افراد جامعه، خواست‌ها و تمایلات دنیایی خود را دنبال کنند و فقط منافع خود را محور فعالیت‌های اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. همواره در چنین جامعه‌ای انسان‌های ستمگر و مستکبر، قدرت اجتماعی و سیاسی را به دست می‌آورند و انسان‌های دیگر را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. این همان شرک اجتماعی است که با سلطه و فرمانروایی ستمگران همراه است. در این گونه جوامع سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

۱۹

انسان موحد کسی است که فقط خدا را بپرستد و از او اطاعت نماید، او می‌کوشد کشتش‌ها و تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را به گونه‌ای سامان دهد که در یک هماهنگی مناسب، سمت و سوی خدایی بگیرند و بر محور بندگی او باشند. چنین انسانی دارای شخصیتی یگانه و یکپارچه در جهت عبودیت و پرستش خدا می‌شود. انسان مشرک چون تحت سلطه تمایلات و خواسته‌های متضاد نفسانی خود و دیگران قرار دارد، فردی است چندشخصیتی با جهت‌گیری‌های متفرق و سمت‌وسوهای پراکنده و در خدمت معبودهای گوناگون که هر کدام او را به سویی می‌کشند و آرامشش را سلب می‌کنند.

۲۰

پس از شناخت خداوند به عنوان تنها خالق و آفریننده جهان و تنها سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها و آگاهی به این که او تنها مالک، سرپرست، اداره‌کننده و تنها تکیه‌گاه و پشتیبان جهان است درمی‌یابیم که تنها وجود شایسته پرستش و اطاعت، یعنی تنها معبود واقعی انسان‌ها خداست. اطاعت از هر شخص دیگری اگر براساس اطاعت از خداوند نباشد، ناجا و غلط (شرک) است. بنابراین اطاعت از رسول گرامی او و اطاعت جانشینان آن حضرت، لازمه توحید است. زیرا حکم و فرمان الهی از طریق رسول خدا و جانشینان بزرگوار آن حضرت به مردم می‌رسد. بدون تبعیت و اطاعت از آنان، اطاعت از خداوند ممکن نیست، پس توحید در عبادت آن است که فقط خدای یگانه را پرستش کنیم، تسلیم فرمان‌های او باشیم و کارهای خود را فقط به قصد اطاعت از او و برای کسب رضایت او انجام دهیم.

۲۱

قرآن کریم معیار ثابت شرک و بت‌پرستی را به ما ارائه نموده و تطبیق این معیارها بر زندگی فردی و اجتماعی را بر عهده خودمان قرار داده

است. اطاعت از ارباب‌هایی جز خداوند، پذیرش سرپرستی جز خداوند، بندگی کسانی جز او و بالأخره خارج کردن دین خداوند از برنامه‌های زندگی و تقلید از کسانی که در جهت مخالف دین حرکت می‌کنند شرک و بت‌پرستی است.

۲۲

همان‌طور که اگر کسی در مسیر توحید عملی گام بردارد، به شخصیتی متوازن، متعادل و زیبا می‌رسد، در جامعه‌ای نیز که در مسیر توحید حرکت می‌کند، نه تنها ستمگران بر مردم حاکم نمی‌شوند، بلکه روابط فرهنگی و مناسبات اقتصادی نیز به تعادل، توازن، هماهنگی و انسجام می‌رسد و به جامعه‌ای زیبا تبدیل می‌شود و عدالت اجتماعی در همه ابعاد آن واقعیت می‌یابد.

۲۳

ریشه بت‌پرستی و شرک جدید آن است که برخی از انسان‌ها در عین قبول داشتن خداوند، دین و دستورات آن را در متن زندگی خود وارد نمی‌کنند و تمایلات دنیایی و نفسانی خود را اصل قرار می‌دهند

۲۴

عبارت «لا اله الا الله» از دو بخش تشکیل یافته: یکی نفی معبود الا اله، مانند بت‌های ساختگی و طاغوت‌ها و دیگری (الا الله) اثبات خدا به عنوان تنها کسی که سزاوار پرستش و اطاعت است.

۲۵

بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آن‌ها جایگاهی ندارد. زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذارند. گویی هوی و هوس و آن‌چه که آنان را به هوس‌هایش می‌رساند، بُت و معبودشان شده و آن‌ها را می‌پرستند، به گونه‌ای که از ابزارهای جدید، مانند سینما، تلویزیون، ماهواره و اینترنت و سایر رسانه‌ها برای رسیدن به این لذات دنیایی بهره می‌برند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند.

۲۶

معرفت به خداوند، زمانی میوه خود را می‌دهد که از مرحله شناخت ذهنی به مرحله ایمان قلبی برسد و در قلب تثبیت شود. یعنی انسان به چشم قلب ببیند که خداوند در کوچک‌ترین حوادث عالم نیز حضور دارد و چرخ خلقت با تدبیر خداوند می‌گردد و این بت‌ها مانع رسیدن انسان به ایمان است.

سوالات امتحانی درس چهارم

الف. به سوالات مربوط به آیات پاسخ دهید.

۱. آیه شریفه « قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَنِئِي وَفُرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا » را:

الف. ترجمه کنید.

ب. مشخص کنید به کدام نوع توحید اشاره دارد؟

۲. آیه شریفه « إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ » را:

الف. ترجمه کنید.

ب. پیامی برای آیه بنویسید.

۳. تعیین کنید هر یک از آیات زیر به کدام یک از راه‌های رسیدن به اخلاص اشاره دارد؟

الف. وَالَّذِينَ خَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

ب. وَاقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

پ. لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ الشَّعْبِرِ

۴. با توجه به آیه شریفه « أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ » به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف. آیه را ترجمه کنید.

ب. خداوند، چه کسانی را مورد سؤال قرار می‌دهد و از آن‌ها بازخواست می‌کند؟

پ. آیه بیانگر کدام مرتبه توحید است؟

ب. درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

۵. بالاترین ثمره اخلاص، عدم نفوذ شیطان در انسان است.

۶. هر چه درجه اخلاص انسان بیش تر باشد، درجه اش در بهشت بالاتر است.

۷. نخستین گام برای ورود به بندگی و اخلاص، تقویت روحیه حق‌پذیری است.

۸. شیطان در پیشگاه خداوند اقرار کرده که توانایی فریب مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۹. اخلاص در بندگی معنای دیگر توحید در ربوبیت است.

پاسخ سؤالات امتحانی درس چهارم

- ۱۱ < الف. بگو من فقط به شما یک اندرز می‌دهم که دو دو و به تنهایی
برای خدا به پا خیزید سپس بندیشید.
ب. توحید عبادی بُعد فردی و اجتماعی
- ۱۲ < الف. ما [این] کتاب را به حق به سوی تو فرود آوردیم پس خدا را
بندگی کن درحالی که دین [خود] را برای او خالص کرده باشی.
ب. آیه شریفه بر اخلاص در بندگی تأکید می‌کند و ناظر بر توحید
عبادی است.
- ۲ < الف. اهمیت به عمل صالح
ب. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. تقویت روحیه حق‌پذیری
- ۱۳ < الف. ای فرزندان آدم مگر با شما عهد نکرده بودم که شیطان را بندگی
نکنید زیرا او دشمن آشکار شماست و این که مرا بپرستید این است راه
راست.
ب. خداوند، در قرآن کریم، کسانی را که بندگی شیطان (و هوای
نفس) را انتخاب کردند، مورد سؤال قرار می‌دهد و از آن‌ها بازخواست
می‌کند.
پ. بیانگر توحید عبادی است.
- ۱۴ < الف. اهمیت به عمل صالح
ب. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. تقویت روحیه حق‌پذیری
- ۳ < الف. ای فرزندان آدم مگر با شما عهد نکرده بودم که شیطان را بندگی
نکنید زیرا او دشمن آشکار شماست و این که مرا بپرستید این است راه
راست.
ب. خداوند، در قرآن کریم، کسانی را که بندگی شیطان (و هوای
نفس) را انتخاب کردند، مورد سؤال قرار می‌دهد و از آن‌ها بازخواست
می‌کند.
پ. بیانگر توحید عبادی است.
- ۴ < الف. اهمیت به عمل صالح
ب. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. تقویت روحیه حق‌پذیری
- ۱۵ < الف. ای فرزندان آدم مگر با شما عهد نکرده بودم که شیطان را بندگی
نکنید زیرا او دشمن آشکار شماست و این که مرا بپرستید این است راه
راست.
ب. خداوند، در قرآن کریم، کسانی را که بندگی شیطان (و هوای
نفس) را انتخاب کردند، مورد سؤال قرار می‌دهد و از آن‌ها بازخواست
می‌کند.
پ. بیانگر توحید عبادی است.
- ۱۶ < الف. اهمیت به عمل صالح
ب. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. تقویت روحیه حق‌پذیری
- ۱۷ < الف. ای فرزندان آدم مگر با شما عهد نکرده بودم که شیطان را بندگی
نکنید زیرا او دشمن آشکار شماست و این که مرا بپرستید این است راه
راست.
ب. خداوند، در قرآن کریم، کسانی را که بندگی شیطان (و هوای
نفس) را انتخاب کردند، مورد سؤال قرار می‌دهد و از آن‌ها بازخواست
می‌کند.
پ. بیانگر توحید عبادی است.
- ۱۸ < الف. اهمیت به عمل صالح
ب. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. تقویت روحیه حق‌پذیری
- ۱۹ < الف. ای فرزندان آدم مگر با شما عهد نکرده بودم که شیطان را بندگی
نکنید زیرا او دشمن آشکار شماست و این که مرا بپرستید این است راه
راست.
ب. خداوند، در قرآن کریم، کسانی را که بندگی شیطان (و هوای
نفس) را انتخاب کردند، مورد سؤال قرار می‌دهد و از آن‌ها بازخواست
می‌کند.
پ. بیانگر توحید عبادی است.
- ۲۰ < الف. اهمیت به عمل صالح
ب. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. تقویت روحیه حق‌پذیری
- ۵ < غلط است، بالاترین میوه اخلاص در بندگی، دیدار محبوب حقیقی و
تقرّب به پیشگاه اوست.
- ۶ < صحیح
- ۷ < صحیح
- ۸ < صحیح
- ۹ < غلط است، اخلاص در بندگی معنای دیگر توحید در عبادت است.
- ۱۰ < روح و نیت عمل در صورتی که الهی باشد دارای حسن فاعلی است.
- ۱۱ < اخلاص در بندگی معنای دیگری از توحید عبادی است.
- ۱۲ < شکل و ظاهر عمل در صورتی که مطابق فرمان الهی باشد دارای
حسن فعلی است.
- ۱۳ < قصد و نیت به منزله روح عمل است.
- ۱۴ < کسی که در مقابل حق تسلیم و خاضع است، به آسانی وارد مسیر
بندگی می‌شود.
- ۱۵ < اخلاص در بندگی به معنای توحید در عبادت (عبادی) است.
- ۱۶ < قرآن کریم غالباً عمل صالح را قرین ایمان معرفی نموده است.
- ۱۷ < اولین ثمره اخلاص در انسان، عدم نفوذ شیطان است.
- ۱۸ < نمازی که بدون نیت خالص خوانده شود فاقد حسن فاعلی است.
- ۱۹ < اولین قدم برای ورود به بندگی و اخلاص تقویت روحیه حق‌پذیری است.
- ۲۰ < کسی که در مقابل حق تسلیم و خاضع است، به آسانی وارد مسیر
بندگی می‌شود و به سرعت راه موفقیت را می‌پیماید. افراد حق‌پذیر،
تابع دلیل هستند و وقتی عقل آنان حقیقتی را یافت، به دنبال آن
می‌روند. اما کسانی که راه ورود به حق را بر خود بسته‌اند و به جای
بیروی از عقل، از هوی و هوس بیروی می‌کنند، وقتی خیرخواهی
اطرافیان و دوستان را می‌شنوند، دست به انکار می‌زنند و می‌گویند
«دلم نمی‌خواهد» و در روز قیامت با مشاهده حقیقت، حسرت‌زده و
پشیمان می‌شوند.
- ۲۱ < ۱. تقویت روحیه حق‌پذیری
۲. افزایش معرفت به خداوند
۳. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
۴. یاد معاد و روز حساب
۵. انجام عمل صالح

که بدون نیت، کالبد بی جانی بیش نیست. در انجام هر عمل، هم باید نیت درونی و قلبی انسان، الهی باشد و هم باید مطابق با شکلی که خدا فرمان داده است، انجام شود. شرط اول را «حُسن فاعلی» و شرط دوم را «حُسن فعلی» می‌نامند. مثلاً کسی که نماز می‌خواند، هم باید نماز را برای تقرب الهی و رضای او انجام دهد و هم آن را مطابق با دستور خداوند به جا آورد.

﴿ ۲۶ ﴾

الف. حُسن فاعلی آن است که در انجام هر عمل، باید نیت خالص الهی داشت، یعنی کار را فقط برای رضای خدا و تقرب به او انجام داد.
ب. اخلاص در بندگی و پرستش به این معناست که تمام جهت‌گیری‌های زندگی انسان سمت و سوی الهی پیدا کند و همه کارها فقط برای رضای او و تقرب به او انجام پذیرد و هوای نفس و شیطان در آن‌ها راه نداشته باشد.

﴿ ۲۷ ﴾

الف. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
ب. افزایش معرفت به خداوند
پ. اهتمام به انجام عمل صالح
ت. تقویت روحیه حق‌پذیری

﴿ ۲۲ ﴾

اولین قدم برای ورود به بندگی و اخلاص «حق‌پذیری» است. کسی که در مقابل حق تسلیم و خاضع است، به آسانی وارد مسیر بندگی می‌شود و به سرعت راه موفقیت را می‌پیماید. افراد حق‌پذیر، تابع دلیل هستند و وقتی عقل آنان حقیقتی را یافت، به دنبال آن می‌روند. اما کسانی که راه ورود به حق را بر خود بسته‌اند و به جای پیروی از عقل، از هوی و هوس پیروی می‌کنند در روز قیامت با مشاهده‌ی حقیقت، حسرت‌زده و پشیمان می‌شوند.

﴿ ۲۳ ﴾

به هر میزان که معرفت و ایمان ما به خداوند بیش‌تر شود و او را عمیق‌تر بشناسیم، انگیزه ما برای پرستش و بندگی نیز افزایش می‌یابد. دعوت قرآن کریم به تفکر و تعقل در آیات و نشانه‌های الهی به همین مقصود است. بنابراین بر ما لازم است اوقاتی را به تفکر در آیات و نشانه‌های الهی در خلقت اختصاص دهیم و با دیدن هر یک از مخلوقات پیرامون خود، حکمت و قدرت عظیم خالق آن را به یاد آوریم.

﴿ ۲۴ ﴾

کسی که نماز می‌خواند اگر برای تقرب الهی و رضای او انجام دهد حُسن فاعلی را داراست و اگر نماز را به شکل خاصی که خداوند فرمان داده، مطابق با دستور او بجا آورد حُسن فعلی دارد.

﴿ ۲۵ ﴾

هر عملی از دو جزء تشکیل شده است: نیت، که به آن هدف یا قصد نیز می‌گوییم و شکل و ظاهر عمل. نیت به منزله روح عمل است و به آن حیات می‌بخشد، شکل عمل نیز در حکم جسد و کالبد آن روح می‌باشد.

سوالات امتحانی درس پنجم

الف. به سوالات مربوط به آیات پاسخ دهید.

۱. آیه شریفه «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّمِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» را:

الف. ترجمه کنید. ب. پیامی برای آیه بنویسد.

۲. با توجه به آیه شریفه «اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لَنْحَرِي الْفُلْكَ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ» به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف. ترجمه آیه را بنویسید.

ب. مقصود از رام و مسخر بودن آسمان ها و دریاها چیست؟

ب. چرا انسان می تواند با اختیار خود به جستجوی دریا بپردازد؟

آیه شریفه «أنا أكل نسي» حلقه قدرت را ترجمه کنید و با توجه به آیه عبارت زیر را کامل کنید.

الف. حکم و فرمان خداوند برای خلقت هر مخلوقی بر اساس
 ب. عبارت «حلقه» به
 ج. فضای الهی بزرگ
 است
 و عبارت «قدر» به
 اشاره دارد
 نکه دارد و بر اساس آن انجام می پذیرد

د. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.

۱. بزرگی ها و حدود هر موجودی مربوط به «تدبیر الهی» است.

۲. به اجراء آوردن نقشه ی جهان خلقت و خلق موجودات، مربوط به «قضای الهی» است.

۳. تدبیر الهی، شامل همه ی بزرگی ها و کیفیت ها و روابط میان موجودات می شود.

۴. همه ی عوامل به وجود آورنده معلول، مستقیماً در پیدایش آن مؤثرند.

۵. جملات ناقص زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۸. رواج عقیده مانند و بروس فلج، تحرک، سازندگی و نشاط را از فرد و جامعه می گیرد.

۹. موجودات جهان، از آن جهت که خداوند متعال حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی آن ها را تعیین می کند، مقدر به هستند.

۱۰. هر فضای الهی متناسب با است و بر اساس آن انجام می گیرد.

۱۱. اختصار، بگ حقیقت است که هر کس آن را در خود می یابد.

ت. به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۲. فعل اختیاری انسان در چه صورت انجام می پذیرد؟

۱۳. معنای لغوی «تقدیر» را بنویسید.

۱۴. مستأ و سرچشمه فضای الهی چیست؟

۱۵. موجودات جهان، از چه جهت مقدر به تقدیر الهی هستند؟

۱۶. در عمل آزادی انسان، اراده از چه چیز پدید می آید؟

ث. به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۷. احساس رضایت یا پشیمانی را به عنوان یکی از نشانه های وجود اختیار توضیح دهید.

۱۸. ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانه او چه تأثیری در زندگی انسان دارد؟

۱۹. اعتقاد به «اختیار» در زندگی فرد چه تأثیراتی دارد؟

۲۰. توضیح دهید «تفکر و تصمیم» چگونه می تواند دلیلی بر وجود اختیار در انسان باشد؟

۲۱. رواج عقیده «حزری گری» در جامعه، چه پیامدهایی را به دنبال دارد؟

۲۲. توضیح دهید «مسئولیت پذیری در فعال کار» چگونه می تواند دلیلی بر وجود اختیار در انسان باشد؟

۲۳. چگونه می توان هم به قضای الهی معتقد بود و هم انسان را موجودی مختار دانست؟

۲۴. «علل طولی» را همراه با مثال توضیح دهید.

۲۵. آیا اعتقاد به قضا و قدر با وجود اختیار در انسان سازگار است؟ به طور کامل توضیح دهید.

۲۶. حقیقت اختیار چیست؟ آیا این حقیقت قابل انکار است؟ توضیح دهید.

۲۷. سناهای وجود اختیار را نام ببرید.

۲۸. برای شکوفایی اختیار انسان چه زمینه های لازم است؟ توضیح دهید.

۲۹. فرد معتقد به وجود اختیار و آزادی را با کسی که منکر آن است مقایسه کنید.

۱

الف. ما راه [هدایت] را به او نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود یا ناسپاس.

ب. آیه بیانگر اختیار انسان است.

۲

الف. خدا همان کسی است که دریا را برای شمارام کرد تا کشتی‌ها در آن به فرمانش روان شوند و تا از فضل او طلب کنید و شاید شکر گزار شوید.

ب. مقصود از رام و مستخر بودن آسمان‌ها و دریاها، قانون‌مند بودن آن‌ها (تقدیر الهی) است.

پ. چون که انسان در چارچوب قوانین حاکم بر هستی (تقدیر الهی) حق انتخاب دارد.

۳

الف. حکم و فرمان خداوند برای خلقت هر مخلوقی بر اساس تقدیر است.

ب. عبارت «خَلَقْنَاهُ» به قضای الهی و عبارت «بَقَدَرٍ» به تقدیر الهی اشاره دارد.

پ. هر قضای الهی بر یک تقدیر الهی تکیه دارد و بر اساس آن انجام می‌پذیرد.

۴

صحیح

۵

صحیح

۶

صحیح

۷

غلط است. گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش پدیده‌ها به صورت غیر مستقیم و به واسطه عوامل دیگر می‌باشد.

۸

رواج عقیده جبری‌گری مانند ویروس فلج، تحرک، سازندگی و نشاط را از فرد و جامعه می‌گیرد.

۹

موجودات جهان، از آن جهت که خداوند متعال حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی آن‌ها را تعیین می‌کند، مقدر به تقدیر الهی هستند.

۱۰

هر قضای الهی متناسب با تقدیر خاص است و بر اساس آن انجام می‌گیرد.

۱۱

اختیار، یک حقیقت وجدانی است که هر کس آن را در خود می‌یابد.

۱۲

فعل اختیاری انسان، زمانی که انسان اراده کند انجام می‌پذیرد.

۱۳

تقدیر در لغت به معنی اندازه گرفتن است.

۱۴

منشأ و سرچشمه قضای الهی، اراده خداوند است.

۱۵

موجودات جهان، از جهت ویژگی، حدود، اندازه و موقعیت زمانی مکانی مقدر به تقدیر الهی هستند.

۱۶

در عمل ارادی انسان، اراده از نفس یا روح پدید می‌آید.

۱۷

هر گاه در کار خود موفق شویم، احساسی از رضایت و خرسندی از خود وجود ما را فرا می‌گیرد. این احساس رضایت نشانه آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود می‌دانیم. گاه نیز در کار مرتکب اشتباه می‌شویم و بر اثر این اشتباه به خود یا دیگری زیان می‌کنیم. در این هنگام احساس ندامت و پشیمانی به سراغمان می‌آید و این بدان معناست که آن اشتباه، به اراده و اختیار ما بوده است.

۱۸

ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانه او، این اطمینان را به انسان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگاهبانی است که اشتباه در کار راه ندارد. کشتی جهان ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی‌پایان آن ناخدا، به هیچ وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌باشد. هیچ کسی جز او نیز نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد. همان قانون‌مند بودن جهان، این امکان را به انسان می‌دهد که با استفاده از قوانین جهان نیازهای خود را برطرف کند، استعدادهای خود را به فعلیت برساند و پله‌های کمال را بپیماید.

۱۹

انسانی که اختیار خود را باور دارد، احساس هویت می‌کند، از خود بالایی برخوردار است، در قبال کارهای خود احساس مسئولیت می‌کند، تصمیم‌های اشتباه خود را می‌پذیرد و در صدد جبران برمی‌آید.

دست می‌شود، چهارم، اراده ما که مقدم بر سه علت قبلی است و پنجم، نفس یا روح ما که اراده از او پدید می‌آید. کار نوشتن را به هر یک از این عوامل می‌توان بست داد که همه عوامل در طول هم قرار دارند.

یکی از تقدیرات الهی برای انسان این است، که او دارای اختیار باشد؛ بنابراین کاری که از روی ویژگی اختیار از انسان سر برند داخل در تقدیر الهی است و از او خارج نمی‌شود. کسی نمی‌تواند بگوید من کاری را به اختیار خود انجام دادم که در تقدیر الهی نبود، زیرا خداوند این گونه خواسته که انسان کارهایش را «با اختیار انجام دهد» و کسی نمی‌تواند از اختیار، که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند حتی اگر بخواهد فرار کند باز هم این یک کار اختیاری خواهد بود، چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام می‌دهد.

اختیار، یک حقیقت وحدانی است و قابل انکار نیست، زیرا هر کس آن را در خود می‌یابد حتی کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می‌کند، در عمل از قدرت اختیار خود بهره می‌برد.

با وجود روشن بودن اختیار، نشانه‌های فراوان آن را همواره در خود مشاهده می‌کنیم، از جمله آن‌ها عبارت‌اند از: تفکر و تصمیم، احساس رضایت یا پشیمانی، مسئولیت‌پذیری.

زمینه‌ساز شکوفایی اختیار انسان و دوری از پندارهای غلط، درک صحیح نظام حاکم بر جهان خلقت است که شرح مختصر آن به این گونه است: ۱. اعتقاد به خداوند حکیم؛ مهم‌ترین گام برای درک صحیح نظام حاکم بر جهان خلقت، اعتقاد به خداوندی حکیم، عادل و قادر است که با حکمت خود جهان را خلق کرده و آن را تسبیر و اداره می‌کند، به طوری که همه حوادث و رخدادهای جهان، در یک چارچوب ساماندهی شده و قانون‌مند اتفاق می‌افتد و اگرچه ما به علت دانش محدود و ناقص خود از درک عمیق اهداف حکیمانه بسیاری از رویدادهای جهان خلقت عاجز هستیم، اما مطمئنیم و اعتقاد داریم که هر حادثه‌ای دارای هدفی معین می‌باشد.

ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانه او، این اطمینان را به انسان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگاهبانی است که اشتباه در کار او راه ندارد. کشتی جهان ناخدایی دارد که به علت علم و قدرت بی‌پایان آن ناخدا، به هیچ وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌رود و هیچ کسی جز او نیز نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد.

۲۰

در طول شانه‌روز تصمیم‌هایی می‌گیریم و برای این تصمیم‌ها ابتدا اندیشه می‌کنیم و جواب آن را با سبک و سنگین کردن می‌سنجیم. گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چند راه و چند کار، کدام یک را انتخاب کنیم. دست آخر، پس از بررسی‌های لازم، یکی از آن راه‌ها را برمی‌گزینیم و وارد آن می‌شویم این گزینش دلیل بر اختیار انسان است.

۲۱

رواج عقیده «جبری‌گری» مانند وبروس فلج، بحرک، سازندگی و نشاط را از فرد و جامعه می‌گیرد و فرصت را برای زورگویان فراهم می‌کند. زورگویان و تجاوزگران به حقوق مردم، قدرت و ثروت به جنگ آورده را موهبت الهی معرفی می‌کنند و مدعی می‌شوند این از تقدیر و سرنوشت است که گروهی غرق در نعمت و ثروت، و عده‌ای در محنت و مشقت باشند. از طرف دیگر، کسانی که از این نعمات الهی محروم شده‌اند، به خود حق اعتراض نمی‌دهند و می‌پندارند مخالفت آنان، اعتراض به خواست الهی و تقدیر است.

۲۲

هر کدام از ما خودمان را مسئول کارهایی می‌دانیم که انجام می‌دهیم. به همین جهت است که اگر کار ما درست و نیکو بود مورد تشویق قرار می‌گیریم و اگر کار زشت و نادرست از ما سر زند تنبیه و کیفر می‌شویم. عهدها و پیمان‌ها نیز بر همین اساس استوار شده‌اند و اگر کسی پیمان شکنی کند و مسئولیت خود را انجام ندهد، وی را مستحق مجازات می‌شمرند. تشویق و تنبیه و نیز مجازات انسان با قبول اختیار معنی دارد.

۲۳

وجود اختیار و اراده در انسان به علت اراده الهی و خواست اوست. خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که انسان به انجام فعلی اراده نکند، آن فعل انجام نمی‌گیرد. اما در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۲۴

غلط طولی یعنی، یک عامل در عامل دیگر اثر می‌گذارد و آن عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. برای مثال وقتی قلم به دست می‌گیریم و نامه می‌نویسیم چند عامل در عمل نوشتن شرکت دارند. اول قلم که می‌نویسد، دوم دست که قلم را به حرکت در می‌آورد، سوم سیستم عصبی بدن که موجب حرکت

سوالات امتحانی درس ششم

الف. به سوالات مربوط به آیات پاسخ دهید.

۱. آیه شریفه « قَدْ خَلَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلُ فَاسْمِعُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ » را:

الف. ترجمه کنید.

ب. پیامی برای آیه بنویسید.

۲. آیه شریفه « مَنْ جَاءَ بِالْخَيْرِ فَلَهُ عَشْرُ مَثَلًا هُوَ مِنْ جَاءَ بِالسُّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ » را:

الف. ترجمه کنید.

ب. با توجه به آیه چه مطلبی درباره‌ی پاداش و کیفر مفهوم می‌گردد؟

۳. تعیین کنید هر یک از آیات زیر به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

الف. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأَمْلَى لَهُمْ أَنْ كُنْدَى مَتِينٍ

ب. إِنَّمَا نُقَالِي لَهُمْ لِيُرْزَأُوا مِنَّا وَإِنَّمَا لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

ب. كَلَّا نُمَدِّدُ هُوَلاءِ وَ هُوَلاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَخْطُورًا

۴. با توجه به آیه شریفه « أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ » عبارات زیر را کامل کنید.

الف. سنت ابتلاء از سنت‌های الهی است

ب. هر کس ادعای ایمان کند در ... قرار می‌گیرد.

ب. سنت امتحان و ابتلاء، مربوط به چگونگی و فرایند رشد و تکامل انسان و عامل ... است

ب. جملات ناقص زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۵. بر اساس ... ، جهان خلقت دارای قانون‌مندی است.

۶. قرآن کریم از قوانین جهان خلقت با عنوان ... تعبیر می‌کند.

۷. یکی از جلوه‌های سنت ... نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت در راه حق است.

۸. مطابق با ... الهی، میان پاداش و جزا تفاوت وجود دارد.

ب. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.

۹. قانون‌مندی جهان خلقت، اختصاص به پدیده‌های طبیعی دارد.

۱۰. همه انسان‌ها در طول عمر خود در معرض آزمایش‌اند.

۱۱. سنت حاکم بر انتخاب و عمل انسان‌ها در قبال دعوت پیامبران را، سنت ابتلاء می‌نامند.

۱۲. سنت «اعلاء» یا «امهال» از سنت‌های خاص (گناه‌کاران) محسوب می‌شود.

۱۳. حالت تدریجی دچار عذاب الهی شدن را سنت «استدراج» می‌خوانند.

ت. به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۴. منظور از سنت‌های الهی چیست؟

۱۵. سنت حاکم بر عمل هر یک از کسانی که به ندای انبیاء پاسخ مثبت داده یا انکار کردند، چه نام دارد؟

۱۶. این که «قرآن کریم وعده می‌دهد که بیست نفر یا صد نفر انسان تقواپیشه و شکیمیا بر دویست نفر یا هزار نفر از کفار پیروز می‌شوند.» مربوط

به کدام سنت الهی است؟

۱۷. بر چه اساسی، خداوند باید به همه بندگان براساس میزان اعمالشان پاداش یا جزا دهد؟
۱۸. به فرموده امام علی (ع) در چه صورتی اعمال انسان مستوجب جزا و پاداش نخواهد بود؟
- ث. به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
۱۹. شناخت سنت‌های الهی چه تأثیری در زندگی انسان دارد؟
۲۰. از سنت‌های الهی، سنت «امتحان و ابتلاء» را کامل توضیح دهید.
۲۱. در برابر دعوت انبیا، مردم دو دسته می‌شوند، سنت حاکم بر آن‌ها چه نام دارد؟ توضیح دهید.
۲۲. سنت «املاء» یا «امهال» را به‌طور کامل توضیح دهید.
۲۳. سنت «استدراج» را تعریف کنید.
۲۴. منظور از سنت «توفیق الهی» چیست؟ شرح دهید.
۲۵. چرا میان پاداش و جزا تفاوت وجود دارد؟
۲۶. از عوامل مؤثر در سرنوشت، «نیکی یا بدی» و «دعا» را توضیح دهید.
۲۷. برداشت غلط از علم الهی ناشی از چیست؟ توضیح دهید.

پاسخ سوالات امتحانی درس هشتم

۱. الف. بیش از شما سنت‌هایی رخ داد پس در زمین بگردید و بنگرید که سرانجام تکذیب‌کنندگان چگونه بود.
ب. آیه شریفه بیانگر قوانین و سنت‌های ثابت حاکم بر زندگی و تاریخ بشر می‌باشد.
۲. الف. هر کس کار نیکی به جا آورد، ده برابر آن [پاداش] دارد، و هر کس کار بدی انجام دهد، جز مانند آن، کیفر نخواهد دید و ستمی بر آنان نخواهد شد.
ب. مطابق با فضل الهی، میان پاداش و کیفر تفاوت وجود دارد.
۳. الف. سنت استدراج
ب. سنت املاء یا امهال
پ. سنت امداد الهی
۴. الف. سنت ابتلاء از سنت‌های عام الهی است.
ب. هر کس ادعای ایمان کند، در آزمایش‌های ویژه و امتحان‌های خاص قرار می‌گیرد.
پ. سنت امتحان و ابتلاء، مربوط به چگونگی و فرایند رشد و تکامل انسان و عامل ظهور و بروز استعدادهای اوست.
۵. بر اساس تقدیر الهی، جهان خلقت دارای قانون مندی است.
۶. قرآن کریم از قوانین جهان خلقت با عنوان سنت‌های الهی یاد می‌کند.
۷. یکی از جلوه‌های سنت توفیق الهی، نصرت و هدایت الهی با تلاش و مجاهدت در راه حق است.
۸. معنای با فضل الهی، میان پاداش و جزا تفاوت وجود دارد.
۹. غلط است؛ قانون مندی جهان خلقت، اختصاص به پدیده‌ها ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را هم دربر می‌گیرد.
۱۰. صحیح
۱۱. غلط است؛ سنت حاکم بر انتخاب و عمل انسان‌ها در دنیا پیامبران را، سنت امداد می‌نامند.
۱۲. صحیح

حق یا باطل را برگزیند، شرایطی برای او فراهم شود که در مسیری که در پیش گرفته، به پیش رود و سرشت خود را آشکار کند. یعنی خداوند برای هر دو گروه امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌هایشان را فراهم می‌کند. در حقیقت، کسی که راه حق را برمی‌گزیند، مورد لطف خداوند قرار می‌گیرد و مراتب کمال را می‌پیماید و افرادی که فقط خواهان دنیا هستند و برای آن می‌دوند، آن را به دست می‌آورند. البته اینان عواقب زیانبار این تصمیم را در آخرت مشاهده خواهند کرد.

﴿ ۲۲ ﴾

کسانی که راه باطل را برمی‌گزینند و با حق عناد و دشمنی می‌ورزند، خداوند به آن‌ها مهلت و فرصت زندگی می‌دهد ولی آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در تاریکی‌ها قرار می‌دهند؛ به طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حقیقی در دل آن‌ها بتابد، به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار خواهند شد. در حقیقت، مهلت‌ها و امکانات، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود. این سنت، که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی گناه‌کاران است، سنت «املاء» یا «امهال» نام دارد.

﴿ ۲۳ ﴾

گاهی خداوند علاوه بر مهلت دادن، بر امکانات گمراهان می‌افزاید و آن‌ها با استفاده از همین امکانات، و با اصرار خود بیش‌تر در فساد فرومی‌روند و قدم‌به‌قدم از انسانیت فاصله گرفته، و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند. چنین حالت تدریجی در حرکت به سوی عذاب الهی را سنت «استدراج» می‌خوانند.

﴿ ۲۴ ﴾

امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک، قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند «توفیق الهی» نام دارد. یعنی همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد.

﴿ ۲۵ ﴾

با آن‌که براساس عدل، خداوند باید به همه بندگان براساس میزان اعمالشان پاداش یا جزا دهد، اما از آن‌جاکه خداوند با فضل خود با بندگان رفتار می‌کند، کار نیک را چند برابر و کار بد را فقط به اندازه خودش پاداش و جزا می‌دهد.

﴿ ۱۳ ﴾
صحیح

﴿ ۱۴ ﴾

براساس تقدیر الهی، جهان خلقت دارای قانون مدی است قرآن کریم از قوانین جهان خلقت با عنوان سنت‌های الهی تعبیر می‌کند.

﴿ ۱۵ ﴾

سنت حاکم بر عمل هر یک از کسانی که به ندای انبیاء پاسخ مثبت داده یا انکار کردند، سنت امداد نام دارد.

﴿ ۱۶ ﴾

این وعده قرآن مبین سنت «توفیق الهی» است.

﴿ ۱۷ ﴾

بر اساس عدل، خداوند باید به همه بندگان براساس میزان اعمالشان پاداش یا جزا دهد.

﴿ ۱۸ ﴾

به فرموده امام علی (ع) اگر اعمال مردم بر قضا و قدر، جبری و حتمی بود، پاداش و مجازات، بیهوده و باطل می‌شد.

﴿ ۱۹ ﴾

شناخت قوانین جهان خلقت سبب می‌شود: انسان با نشانه‌های الهی آشنا شود، عظمت خالق آن‌ها را درک کند و از مواهب طبیعت بهره‌مند گردد. همچنین شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها، موجب تنظیم درست رابطه انسان با خود، دیگران، جهان خلقت و خداوند می‌گردد و راه رسیدن به کمال را هموار می‌کند.

﴿ ۲۰ ﴾

سنت امتحان و ابتلاء، مربوط به چگونگی و فرایند رشد و تکامل انسان و عامل ظهور و بروز استعدادهای اوست. هر انسان انتخابگری برای این که نیت و تمایل درونی خود را نشان دهد و نتیجه آن چه را برگزیده است، آشکارا مشاهده کند، همواره در معرض امتحان و آزمایش است.

همچنین کسی که ایمان خود به خداوند و راه هدایت الهی را اعلام می‌کند، وارد آزمایش‌های ویژه و امتحان‌های خاص می‌گردد. همه انسان‌ها در طول عمر خود در معرض آزمایش‌اند و پیروزی یا شکست در این آزمایش‌ها، سبب جدا شدن انسان‌های خوب از بد و ساخته شدن و تکامل، یا خسران و عقب‌ماندگی آن‌ها می‌گردد.

﴿ ۲۱ ﴾

سنت امداد نام دارد؛ دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند و دسته‌ای لجاحت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند. سنت الهی این است که هر کس با اراده و اختیار خود، راه

الف. به سوالات مربوط به آیات پاسخ دهید.

۱. ما توجه به آیه شریفه «إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا» بد سوالات زیر پاسخ

دهید:

الف. آیه را ترجمه کنید.

ب. آیه به چه موضوعی اشاره دارد؟

پ. ما چه شرایطی گناهان به نیکی تبدیل می شوند؟

۲. آیه شریفه «فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» را:

الف. ترجمه کنید.

ب. در این آیه چه نامی به گناه داده شده است؟

پ. چرا خداوند این نام را به گناه داده است؟

۳. حدیث شریف امام رضا (ع): «الْمُسْتَغْفِرُ مِنَ الذَّنْبِ وَيُغْفَلُهُ وَكَالْمُسْتَهْزِيءِ بِرَبِّهِ» در ارتباط با کدام یک از مراحل توبه آمده است؟

۴. آیه شریفه «وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا» را:

الف. ترجمه کنید.

ب. منظور از ظلم در آیه چیست؟

پ. چگونه انسان به خود ظلم می کند؟

پ. به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۵. مرحله اول توبه بنا به فرمایش امام علی (ع) چیست؟

۶. حقیقت توبه چیست؟

۷. برای رسیدن به مرحله آموزش، چه مراحل باید طی شود؟
۸. بنا بر سخن امیر مؤمنان (ع) چه چیزی قلب‌ها را پاک می‌کند و گناهان را می‌شوید؟
۹. بنا بر سخن رسول خدا (ص) شخص توبه‌کننده مانند چه کسی است؟
۱۰. از چه راهی می‌توان جامعه را از گناهان اجتماعی اصلاح کرد؟
۱۱. مهم‌ترین حق خداوند بر مردم چیست؟
۱۲. فریب بزرگ شیطان چیست؟
- پ. جملات ناقص را با کلمات مناسب تکمیل کنید.
۱۳. راه اصلاح و درمان جامعه از گناهان اجتماعی است.
۱۴. اصطلاح «پرایش یا تخلیه» در رابطه با بحث مطرح شده است.
۱۵. تبلیغ افکار باطل از مصادیق تضییع حقوق مردم است.
۱۶. توبه، به کمک و گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند.
- ت. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.
۱۷. انقلاب علیه خود، از ویژگی‌های انسان مؤمن است.
۱۸. قدم دوم توبه آن است که شخص تائب به جبران گناهان خود بپردازد.
۱۹. مهم‌ترین حق خداوند بر بندگان، حق اطاعت و بندگی است.
۲۰. گرایش و شوق ما به دیدار خداوند، با اشتیاق او به رستگاری و سعادت ما قابل مقایسه نیست.
۲۱. گناهان به یک میزان روح و قلب انسان را تخریب می‌کنند.
۲۲. بین گناه تا غفران فاصله و مرحله‌ای نیست توبه دل‌ها را پاک می‌کند.
- ث. به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
۲۳. رکن دوم توبه را با اشاره به حدیث امام رضا (ع) توضیح دهید.
۲۴. راه اصلاح و معالجه جامعه از گناهان اجتماعی چیست و انجام ندادن آن چه پیامدهایی برای جامعه دارد؟
۲۵. توبه اجتماعی را با ذکر مثال شرح دهید.
۲۶. با ذکر مثال جایگاه «حق الناس» را در بحث توبه شرح دهید.
۲۷. با ذکر مثال توضیح دهید «شدت تخریبی گناهان یکسان نیست»؟
۲۸. منظور از «توبه بندگان» و «توبه خداوند» چیست؟
۲۹. چه عواملی موجب خاموشی چراغ عقل و فطرت آدمی می‌شود؟
۳۰. یکی از مراحل توبه «پشیمانی از گذشته است» آن را شرح دهید.
۳۱. مراحل توبه کامل را نام ببرید.
۳۲. چه رابطه‌ای میان دو صفت «غفور و رحیم» و توبه وجود دارد؟
۳۳. مهم‌ترین ناسپاسی از خداوند چیست و چه موقع انسان دست به چنین ناسپاسی می‌زند؟
۳۴. بنا بر سخن امام صادق (ع)، برای این که انسان به سمت گناه نرود باید چه دیدگاهی درباره خدا داشته باشد؟
۳۵. آیا برای توبه کردن پشیمانی از گذشته کافی است؟ در غیر این صورت، چه کارهای دیگری باید انجام شود؟
۳۶. انقلاب علیه خود چگونه است؟ کدام خود علیه خود انقلاب می‌کند؟
۳۷. چراخوش‌گذرانی در دوره جوانی به امید توبه کردن در دوران پیری، حيلة خطرناک شیطان است؟

پاسخ سوالات امتحانی درس هفتم

- ۱ الف. مگر کسانی که توبه کنند و ایمان آورند و کار شایسته‌ای انجام دهند، خداوند بدی‌هایشان را به نیکی‌ها تبدیل می‌کند و خدا همواره آمرزنده مهربان بوده است.
ب. آیه درباره تبدیل گناهان به نیکی‌ها می‌باشد.
پ. در شرایطی گناهان به نیکی‌ها تبدیل می‌شود که توبه همراه با ایمان و عمل صالح باشد.
- ۲ الف. پس هر کس بعد از ستم‌کردنش توبه کند و جبران کند خدا توبه او را می‌پذیرد، خدا آمرزنده و مهربان است.
ب. در آیه شریفه گناه، ظلم نامیده شده است.
پ. چون در هر گناهی، حقی ضایع می‌شود.
- ۳ مرحله دوم توبه؛ تصمیم بر عدم بازگشت به گناه.
- ۴ الف. کسی که کار بدی انجام دهد یا به خود ستم کند، سپس از خداوند طلب آمرزش نماید، خدا را آمرزنده و مهربان خواهد یافت.
ب. منظور از ظلم در آیه، ظلم به خود است.
پ. انسان با گناه و کار بدی که انجام می‌دهد به خود ظلم می‌کند.
- ۵ مرحله اول توبه بنا به فرمایش امام علی(ع)، پشیمانی از گذشته است.
- ۶ حقیقت توبه، بازگشت از گناه است.
- ۷ برای رسیدن به مرحله آمرزش و مغفرت باید دو مرحله؛ اول توبه دوم اصلاح یا جبران گذشته طی شود.
- ۸ بنا بر سخن امیر مؤمنان (ع) توبه قلب‌ها را پاک می‌کند و گناهان را می‌شوید.
- ۹ بنا بر سخن رسول خدا (ص) شخص توبه‌کننده مانند کسی است که گناه نکرده است.
- ۱۰ با عمل به فریضه «امر به معروف و نهی از منکر» می‌توان جامعه را از گناهان اجتماعی اصلاح کرد.
- ۱۱ مهم‌ترین حق خداوند بر مردم، حق اطاعت و بندگی اوست.
- ۱۲ فریب بزرگ شیطان این است که لذت گناه را برتر از خوشی و لذت اطاعت از فرمان الهی جلوه می‌دهد.
- ۱۳ راه اصلاح و درمان جامعه از گناهان اجتماعی امر به معروف و نهی از منکر است.
- ۱۴ اصطلاح «پیرایش یا تخلیه» در رابطه با بحث توبه مطرح شده است.
- ۱۵ تبلیغ افکار باطل از مصادیق تضییع حقوق معنوی مردم است.
- ۱۶ توبه، به کمک ایمان و عمل صالح گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند.
- ۱۷ غلط است؛ انقلاب علیه خود، از ویژگی‌های انسان است.
- ۱۸ غلط است؛ قدم دوم توبه، تصمیم بر عدم بازگشت به گناه است.
- ۱۹ صحیح
- ۲۰ صحیح
- ۲۱ غلط است؛ میزان تأثیر گناهان یکسان نیست. برخی گناهان تأثیرشان ضعیف و برخی شدید و شدیدتر است.
- ۲۲ غلط است؛ بین گناه تا غفران فاصله و مرحله است.
- ۲۳ قدم دوم در توبه آن است که شخص تائب، تصمیم حدی بر ترک گناه بگیرد. اظهار تدامت ظاهری و گفتن کلمه استغفار، در حال تکرار مداوم گناه، نه تنها پذیرفته نیست، بلکه استغفار را بی‌خاصیت می‌کند. امام رضا (ع) فرموده است: «کسی که از گناه استغفار کند و در عین حال، انجامش دهد مانند کسی است که پروردگارش را مسخره کرده است.»

دنیایی فرد را تباه می‌کنند، هم در نسل‌های آینده او اثر می‌گذارند و هم عذاب‌های شدید اخروی را در پی دارند.

۲۸

توبه در مورد بندگان به معنای بازگشتن از گناه به سوی فرمان‌برداری از خداوند است. و در مورد خداوند، به معنای بازگشت لطف و آمرزش الهی به انسان توبه‌کار است.

۲۹

گاهی آدمی حرمت خدای خود را می‌شکند، گام در مسیر ناسپاسی می‌گذارد و خود را به گناهان آلوده می‌کند و از مسیر رستگاری دور می‌شود. گاهی نیز حرمت‌شکنی به تدریج افزایش می‌یابد و دامنه گناه آن چنان گسترده می‌شود که چراغ عقل و فطرت به خاموشی می‌گراید؛ در این صورت، جهت الهی زندگی عوض می‌شود و آدمی، پشت به خدا، به سویی که شیطان و سوسه‌اش می‌کند، قدم برمی‌دارد.

۳۰

پشیمانی حالتی درونی است که شخص را دچار اندوه و حسرت می‌کند و شیرینی گناه را به تلخی تبدیل می‌سازد. تا وقتی شیرینی گناه در جان آدمی باقی است و از خاطره آن احساس لذت می‌کند، توبه آغاز نشده است. یعنی اگر انسان، پس از انجام توبه، هنوز از گناه خود خوشش بیاید و از آن احساس لذت کند، در واقع هنوز پشیمان نشده و صرفاً ادعای پشیمانی کرده است. این مرحله توبه معمولاً با استغفار همراه است و انسان توبه‌کار با عبارتهایی مانند «استغفر الله» پشیمانی خود را ابراز می‌کند.

۳۱

توبه بنابر کلام امام علی (ع) دارای مراحل زیر است:
مرحله اول: پشیمانی از گذشته، مرحله دوم: تصمیم بر تکرار نکردن گناه، مرحله سوم: جبران حقوق مردم، مرحله چهارم: جبران حقوق الهی.

۳۲

خدا با ذکر دو صفت «غفور» و «رحیم» بودنش، عواطف آن‌ها را تحریک می‌نماید تا شاید به سوی او باز گردند و با آب استغفار، گناهانشان را بشویند و در پرتو توبه بر کمالات و فضایل انسانی خود بیفزایند. «رحمت خدا»، «آمزش همه گناهان»، «غفور و رحیم بودن خدا» همه حکایت از وسعت دامنه استغفار و پذیرش توبه و گستردگی رحمت الهی می‌کند.

راه اصلاح و معالجه جامعه از بیماری‌ها و گناه، انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر است. اگر مردم در انجام این وظیفه کوتاهی کنند، گناهان اجتماعی، قوی‌تر و محکم‌تر می‌شوند و تمام سطوح جامعه را در بر می‌گیرند. در واقع اگر مردم در برابر اولین نمودهای گناه حساسیت نشان دهند و در برابر آن بایستند و بکوشند که جامعه را به وضع اعتدال باز گردانند، به آسانی می‌توانند مانع گسترش آن شوند. اما اگر مردم کوتاهی کنند و اقدامات دلسوزان جامعه به جایی نرسد و به تدریج انحراف از حق ریشه بدواند، اصلاح آن مشکل می‌شود و تلاش‌های بزرگ و فعالیت‌های ایثارگرانه می‌طلبد؛ تا آن‌جا که ممکن است نیاز باشد انسان‌های بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند تا جامعه را از تباهی مطلق برهانند.

۲۵

همان‌طور که توحید عبادی دو جلوه دارد، جلوه‌ای در فرد و جلوه‌ای در جامعه، توبه نیز این‌گونه است. وقتی جامعه‌ای در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح اجتماعی است؛ یعنی نیازمند توبه است. رباخواری، رشوه گرفتن، بی‌توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم کردن و ظلم‌پذیری و اطاعت از غیر خدا، از گناهان اجتماعی‌اند و نیازمند توبه‌ی اجتماعی هستند.

۲۶

حقوق مردم منحصر در حقوق مادی آن‌ها نیست، مردم بر یک‌دیگر حقوق معنوی هم دارند که بسیار مهم‌تر از حقوق مادی است. اگر با دروغ، غیبت و تهمت آبروی انسانی ریخته شده، اگر قلب پدر یا مادری بر اثر بی‌حرمتی فرزندی شکسته شده، اگر با توزیع کتاب یا فیلم همراه‌کننده، فساد و تباهی در جامعه گسترش یافته، اگر رفتار ناپسند برخی افراد سب بدینی دیگران به دین شده، در واقع حقوق معنوی افراد ضایع شده است و باید فرد توبه‌کننده با تمام وجود به جبران حقوق از دست رفته بپردازد.

۲۷

میزان تأثیر گناهان یکسان نیست. برخی گناهان تأثیرشان ضعیف و برخی شدید و شدیدتر است. گناهان بزرگ به سرعت آدمی را از مسیر توحید و اخلاص خارج و گرفتار شیطان و هوس‌های شیطانی می‌کند. دروغ، ظلم به مردم، پذیرش ظلم و پشتیبانی از ظالم، کسب مال حرام، شراب‌خواری، روابط نامشروع جنسی، تهمت، ترک عبادت‌هایی چون نماز و روزه از این قبیل گناهان هستند. برخی از این‌ها، هم زندگی

۲. با توجه به آیه شریفه «مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ» به سؤالات زیر پاسخ دهید.
الف. ترجمه آیه را بنویسید.

ب. آیه شریفه صفت‌بندی در جامعه را بر چه مبنایی تبیین می‌کند؟

پ. به کدام یک از مظاهر تمدن اسلامی اشاره دارد؟

۴. مشخص کنید هر یک از آیات زیر به کدام یک از معیارهای تمدن متعالی اسلام مربوط‌اند؟

الف. قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

ب. قُلْ أَمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ

پ. قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ

ت. فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

۵. آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» را:

الف. ترجمه کنید.

ب. پیامی برای آیه بنویسید.

پ. آیه شریفه به کدام یک از اقدامات رسول خدا (ص) اشاره دارد؟

۶. با توجه به آیه شریفه «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف. ترجمه آیه را بنویسید.

ب. مشخص کنید، به کدام یک از معیارهای تمدن متعالی اسلام مربوط است؟

پ. قرآن کریم از علاقه‌ی بین همسران با چه عنوانی یاد کرده است؟

ب. درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید.

۷. گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در نگرش انسان‌ها و تحوّل بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود.

۸. اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد درباره عدالت اجتماعی و رفع تبعیض بود.

۹. از برنامه‌های پیامبر اکرم (ص)، تبیین جایگاه خانواده، به عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع اصلی نابسامانی‌های اجتماعی بود.

۱۰. رسول خدا (ص) افرادی را که به گوشه عبادتگاه پناه برده و از مردم کناره‌گیری می‌کردند نکوهش کرده. آنان را از خود نمی‌دانست.

۱۱. پیامبر اسلام (ص)، در اولین روز دعوت مردم به رسالت آسمانی خود، برپایی عدالت را محور رسالت خود قرار داد.

۱۲. با این که در بزرگ‌ترین کشور متمدن آن روز، ایران، عموم مردم حق آموختن داشتند، رسول خدا (ص) طلب علم را واجب فرمود.

پ. جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱۳. جبهه حق، جبهه یکتاپرستی، عدالت‌خواهی، کرامت‌های اخلاقی و در یک کلام، است.

۱۴. یکی از جنبه‌های عدالت‌خواهی رسول خدا (ص) مبارزه با و بود.

۱۵. پیامبر اسلام (ص) آمد تا آداب جاهلی را نابود کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر سوق دهد.

۱۶. رسول خدا (ص) افرادی را که فقط به لذت‌های دنیایی سرگرم بودند می‌شمرد که به لذت اندک دنیا بسنده کرده و از لذات معنوی

جاوید آخرت باز مانده‌اند.

۱۷. رسول خدا آمده بود تا مردم را از حکومت و ولایت و نجات دهد و نظامی اجتماعی بر پایه قوانین الهی بنا کند.

۱۸. پیامبر اکرم (ص) در کنار دعوت به توحید، مردم را با حقیقت آشنا ساخت و با عقاید خرافی پیرامون آن به مبارزه برخاست.

ث. به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۹. اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد درباره چه موضوعی بود؟
 ۲۰. اعتقاد به توحید و آخرت، چگونه موجب تحول در شیوه زندگی باران پیامبر اکرم (ص) گردید؟
 ۲۱. نخستین معیار تمدن اسلامی که پیامبر (ص) به آن دعوت می نمود چیست؟
 ۲۲. جامعه اسلامی علاوه بر این که با اخلاق ترین و معنوی ترین جامعه است باید چه ویژگی دیگری داشته باشد؟
 ۲۳. چه چیزی، سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت؟
- ث. به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
۲۴. چگونه رسول خدا (ص) توانست یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم کند؟
 ۲۵. چگونه تعالیم اسلام بین زندگی مادی و معنوی انسان توازن و تعادل برقرار کرده است؟
 ۲۶. در تمدن متعالی اسلام، منظور از جنبه حق و باطل چیست؟
 ۲۷. جامعه عدالت محوری که پیامبر اسلام (ص) برای تحقق آن تلاش می نمود، چه ویژگی‌هایی داشت؟
 ۲۸. در صدر اسلام، چه عواملی باعث شکسته شدن سد جاهلیت و خرافه‌گرایی گردید؟
 ۲۹. از معیارهای تمدن متعالی اسلام «دعوت به تفکر و تعقل» را توضیح دهید.
 ۳۰. جامعه مطلوب از دیدگاه پیامبر اکرم (ص) چگونه جامعه‌ای است؟
 ۳۱. دیدگاه رسول خدا (ص) در مورد کسانی که فقط به بُعد دنیوی یا اخروی توجه می کردند چه بود؟
 ۳۲. از برنامه‌های پیامبر اکرم (ص)، تبیین جایگاه خانواده را توضیح دهید.

پاسخ سوالات امتحانی درس هشتم

الف. دیدگاه متعادل نسبت به بهره‌وری نعمت‌های معنوی و دنیوی ب. تنظیم روابط اجتماعی و تدوین قوانین بر پایه عدل پ. دعوت به تفکر، تعقل و خردورزی ت. تنظیم روابط اجتماعی و تدوین قوانین بر پایه عدل	۱ الف. بگو آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند تنها خردمندان متذکر می‌شوند. ب. از معیارهای تمدن متعالی اسلام «دعوت به تفکر و تعقل» است.
الف. ای کسانی که ایمان آورده‌اید خدا را اطاعت کنید و پیامبر و صالحان امر را که از شما می‌خواهد [بیر] اطاعت کنید. ب. آیه شریفه «ما لکم بالله» همان «ولایت الهی» است می‌باشد. پ. رسول خدا آمده بود تا مردم را از حکومت و ولایت طاغوت و ستمگران نجات دهد و نظامی اجتماعی بر پایه قوانین الهی بنا کند.	۲ الف. هر کس به خدا و آخرت ایمان بیاورد و کار شایسته انجام دهد پاداشش نزد خداوند است و هیچ‌گونه ترس و اندوهی برای او نیست. ب. دعوت به توحید و یکتاپرستی و آشنا کردن مردم با حقیقت معاد. پ. مبارزه با شرک، محور رسالت رسول خدا (ص) قرار گرفت.
الف. و یکی از نشانه‌های او این است که همسرانی از خودتان برای شما آفرید تا با ایشان آرامش بیابید و میبانتان دوستی و مهربانی نهاد آری در این نشانه‌هایی است برای مردمی که می‌اندیشند. ب. تبیین جایگاه خانواده و احیای منزلت زن	۳ الف. محمد (ص) فرستاده خداست و کسانی که با او هستند بر کافران سختگیر [و] با یکدیگر مهربان‌اند. ب. آیه شریفه صف‌بندی در جامعه را بر مبنای دو جنبه حق و باطل تبیین می‌کند. پ. یکی از مظاهر تمدن اسلامی «استوار کردن پایه‌های پیوند برادری بین هم‌کیشان که هم‌چون اعضای یک خانواده‌اند و اهتمام بر حفظ وحدت» است.

۱۱. به قرآن کریم از پایه وحدت زن و شوهر در عرضه زندگی به عنوان «مردت و رحمت» یاد می‌کند.

اولین آیه‌ای که بر رسول خدا (ص) نازل شد درباره‌ی دانش و آموختن بود.

۱۲. صحیح

۱۳. غلط است؛ اولین آیه‌ای که بر رسول خدا (ص) نازل شد درباره‌ی خواندن و نوشتن بود.

۱۴. اعتقاد به توحید و آخرت، با تغییر در نگرش آن‌ها نسبت به جهان، موجب تحول در شیوه‌ی زندگی باران پیامبر اکرم (ص) گردید.

۱۵. صحیح

۱۶. صحیح

۱۷. نخستین معیار تمدن اسلامی دعوت به توحید و یکتاپرستی بود.

۱۸. غلط است؛ پیامبر اسلام (ص) در اولین روز دعوت مردم به رسالت آسمانی خود، مبارزه با شرک را محور رسالت خود قرار داد.

۱۹. جامعه اسلامی نه تنها با اخلاق‌ترین و معنوی‌ترین جامعه، بلکه باید آبادترین جامعه نیز باشد.

۲۰. غلط است؛ در حالی که در بزرگ‌ترین کشور متقدم آن روز، ایران، فقط بخشی از مردم حق آموختن داشتند، رسول خدا (ص) طلب علم را واجب فرمود.

۲۱. نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۲۲. جنبه حق، جنبه یکتاپرستی، عدالت‌خواهی، کرامت‌های اخلاقی و در یک کلام، ولایت الهی است.

۲۳. نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت. درحالی که در بزرگ‌ترین کشور متقدم آن روز، ایران، فقط بخشی از مردم حق آموختن داشتند، رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم‌آموزی کرد، بلکه فرمود: «طلب علم بر هر مرد و زن واجب است.»

۲۴. یکی از جنبه‌های عدالت‌خواهی رسول خدا (ص) مبارزه با تبعیض نژادی و امتیازات اشرافی بود.

۲۵. رسول خدا (ص)، تلاش می‌نمود انسان‌هایی تربیت کند که: در عین توجه به رستگاری اخروی به عنوان هدف اصلی زندگی، برای رشد و تعالی زندگی دنیوی خود نیز تلاش کنند. هم از زیبایی‌های جهان آفرینش و نعمت‌های خداوند بهره صحیح را ببرند و هم با بندگی و راز و نیاز با خداوند متعال و یابندگی به اخلاق، خود را برای تقرب الهی و رستگاری خاودانه آماده سازند. درعین توجه به معنویت و اخلاق، از جامعه کناره‌گیری نکنند و برای عزت و آسایش مردم بکوشند و این را نیز وسیله‌ای جهت رستگاری خود قرار دهند.

۲۶. پیامبر اسلام (ص) آمد تا آداب جاهلی را نابود کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر تفکر و علم سوق دهد.

۲۷. رسول خدا (ص) افرادی را که فقط به لذت‌های دنیایی سرگرم بودند هواپرستانی می‌شمرد که به لذت اندک دنیا بسنده کرده و از لذات معنوی جاوید آخرت بازمانده‌اند.

۲۸. رسول خدا آمده بود تا مردم را از حکومت و ولایت طاغوت و ستمگران نجات دهد و نظامی اجتماعی بر پایه قوانین الهی بنا کند.

۲۹. جنبه حق، جنبه یکتاپرستی، عدالت‌خواهی، کرامت‌های اخلاقی و در یک کلام، ولایت الهی است. مؤمنان ولایت الهی را پذیرفته و فرمانبردار خداوند هستند.

۳۰. پیامبر اکرم (ص) در کنار دعوت به توحید، مردم با حقیقت معاد آشنا ساخت و با عقاید خرافاتی پیرامون آن به مبارزه برخاست.

جبهه باطل، جبهه مشرکان، ستمگران، مفسدان و به تعبیر دیگر، ولایت طاغوت و شیطان است.

رسول خدا (ص) تلاش کرد جامعه‌ای عدالت‌محور برپا نماید به طوری که در آن مظلوم به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم باشد، نه این که نعمت‌ها و ثروت‌های زمین در انحصار گروهی محدود باشد. ایشان از هر فرصتی برای رفع تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ برابری و مساوات در جامعه، کمال استفاده را می‌نمود و از هیچ تلاشی در این راه فروگذار نمی‌کرد. یکی از جنبه‌های عدالت‌خواهی رسول خدا (ص) مبارزه با تبعیض نژادی و امتیازات اشرافی بود که در همه نقاط جهان، به خصوص در امپراتوری‌های بزرگ آن روز رواج داشت. ایشان همه امتیازات اشرافی را لغو کرد و هیچ قومی را بر قوم دیگر برتر ندانست.

از دیگر برنامه‌های مهم پیامبر اکرم، تبیین جایگاه خانواده، به عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌های فضیلت، حافظ عفاف و پاکدامنی، و مانع اصلی فساد و نابسامانی‌های اجتماعی بود. احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او از عناصر اصلی این برنامه به شمار می‌رفت. در آن عصر زن کالایی در کنار سایر کالاها تلقی می‌شد و از کم‌ترین حقوق، از جمله حق مالکیت برخوردار نبود و تولد دختر در خانواده سرافکنده آن خانواده را به دنبال داشت. در شرایطی که زن صرفاً به ابزاری برای هوسرانی‌های جنسی مرد تبدیل شده بود، رسول خدا با گفتار و رفتار خویش انقلابی عظیم پدید آورد.

با گرویدن مردم به اسلام زن منزلت انسانی خود را کسب کرد، استقلال مالی به دست آورد، حضور زن در جامعه با عفاف و پاکدامنی توأم شد، رابطه زناشویی به محیط خانواده اختصاص یافت و استفاده ابزاری از زن منفی گردید. گفتار و رفتار رسول خدا (ص) سبب شد، تا خانواده کانون رشد فضایل اخلاقی، دوستی و مودت گردد و محیط جامعه از فساد و بی‌بندوباری محفوظ بماند و حریم عفاف و عزت زن حفظ شود.

رسول خدا (ص) دعوت خود را در جامعه‌ای آغاز کرد که بشمارش بسیار اندک از تعقل و تفکر و دانایی در آن یافت می‌شد. زندگی سرشار از خرافات و مظاهر جهل بود. گفته‌اند در میان این مردم هفتاد نفر بودند که خواندن و نوشتن می‌دانستند. پیامبر اسلام (ص) آمد تا این آداب جاهلی را نابود کند و مردم را به زندگی مبتنی بر تفکر و علم سوق دهد. اولین آیاتی که بر رسول خدا نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره دانش و آموختن بود. نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خواندن و دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

در حالی که در بزرگ‌ترین کشور متمدن آن روز، ایران، فقط بخش مردم حق آموختن داشتند، رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم آموزی کرد، بلکه فرمود: «طلب علم بر هر مرد و زن واجب است»

رسول خدا (ص) تلاش کرد جامعه‌ای عدالت‌محور برپا نماید، طوری که در آن مظلوم به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم باشد، نه این که نعمت‌ها و ثروت‌های زمین در انحصار گروهی محدود باشد.

رسول خدا (ص) افرادی را که به گوشه عبادتگاهی پناه می‌بردند مردم کناره‌گیری کرده، به زندگی خود و خانواده بی‌توجه بودند. مورد نکوهش قرار می‌داد و آن‌ها را از خود نمی‌دانست. از طرف دیگر، افرادی را نیز که فقط به لذت‌های دنیایی بودند یا فقط به جمع ثروت و کسب قدرت می‌پرداختند، مورد می‌شمرد که به لذت اندک دنیا بسنده کرده و از لذت‌های آخرت بازمانده‌اند.

سوالات امتحانی درس نهم

الف. به سوالات مربوط به آیات پاسخ دهید.

۱. با توجه به آیه شریفه « قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا... » به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف. آیه را ترجمه کنید.

ب. حضرت موسی (ع) چه توصیه‌هایی به قوم خود فرمود؟

پ. آیه شریفه بیانگر موضوع در حوزه است.

۲. آیه شریفه « وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ » را:

الف. ترجمه کنید.

ب. پیامی برای آیه بنویسید.

۳. با توجه به آیه شریفه « ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ » به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف. روش‌هایی را که برای گفت‌وگو با مردم و رساندن پیام الهی پیشنهاد می‌کند، استخراج نمایید.

ب. لازمه به کارگیری این روش‌ها چیست؟

پ. آیه شریفه به کدام یک از برنامه‌های پیشنهادی در تحقق جامعه و تمدن آرمانی اسلام اشاره دارد؟

۴. با توجه به آیه شریفه « قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ » به دو سؤال زیر

پاسخ دهید.

الف. عاقبت نیک از آن چه کسانی است؟

ب. این عاقبت نیکو در چه صورتی به انسان می‌رسد؟

ج. جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۵. مواظبت و حراست از بنیان خانواده مانع گسترش بسیاری از مشکلات و می‌شود.

۶. مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان آن است.

۷. ایقان و باور به این که بزرگ‌ترین نیروی محرکه، برای پیمودن راه، و زنده‌کننده تمدن اسلامی است.

۸. روش های تبلیغی قرآن، شامل حکمت، و محادله نیکوتر است.
۹. اولین قدم در تقویت بنیان های جامعه خود، اولی است.

به بررسی با نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.

۱۰. پیشرفت علمی، پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود.
۱۱. اولین قدم برای تقویت توانایی های فردی، «تقویت ایمان و اراده» است.
۱۲. تلاش برای کسب آگاهی دقیق از تمدن اسلامی و تمدن جدید «موجب تقویت توانایی های فردی است.
۱۳. مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان اقتدار نظام حکومتی یک کشور است.
۱۴. ابزارهای پیشرفته اطلاع رسانی جدید تنها می تواند حامل پیام های باطل باشد.
۱۵. از اقدامات مهم برای حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی «همراه کردن دیگران با خود» است.
۱۶. از اقدامات مهم برای تقویت بنیان های جامعه خود، «تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین» است.
۱۷. تلاش برای کسب آگاهی دقیق از تمدن اسلامی و تمدن جدید، بصیرت و روشن بینی ما را بالا می برد.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۸. مهم ترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان چیست؟
۱۹. تحکیم بنیان خانواده مانع از گسترش چه مشکلاتی در جامعه می شود؟
۲۰. اولین قدم در تقویت بنیان های جامعه چیست؟
۲۱. با توجه به عبارت قرآنی «وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا...» منظور از اُت وسط چیست؟
۲۲. با توجه به آیه «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ...» دو مورد از روش های تبلیغی خداوند به پیامبر اکرم (ص) را نام ببرید.
۲۳. ایمان و باور به این که «ما می توانیم» مربوط به کدام یک از اقدامات تقویت بنیان های جامعه خود است؟
۲۴. دو تجربه موفق مردم مسلمان ایران چه بود؟ نام ببرید.
۲۵. از عبارت قرآنی «وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» کدام یک از شیوه های تبلیغی برداشت می شود؟

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۲۶. چگونه استحکام و اقتدار نظام حکومتی، سبب حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان می شود؟
۲۷. برای تقویت توانایی های فردی، چه اقداماتی باید انجام شود؟ کاملاً شرح دهید.
۲۸. برای تقویت بنیان های جامعه خود، چه اقداماتی باید انجام داد؟ فقط نام ببرید.
۲۹. طس آیات قرآن کریم برای تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین، چه روش های تبلیغی توصیه شده است؟
۳۰. انقلاب اسلامی ایران و پیروزی در دفاع مقدس چه تأثیری در دنیای امروز داشته است؟
۳۱. هر یک از موارد زیر با کدام یک از برنامه های «تقویت بنیان های جامعه خود» ارتباط دارد؟
الف. باید استعدادهای یک ملت به کار افتد تا یک ملت به معنای حقیقی کلمه، عالم بشود.
ب. ملتی که به توانایی خود ایمان و باور دارد، می تواند قله های افتخار را فتح کند.
۳۲. تحقق سخن حق و زدودن موانع حق و حق پرستی در کل جهان، چگونه میسر می شود؟
۳۳. چرا در اسلام به تقویت فرهنگ جهاد و شهادت، صبر و استقامت سفارش شده است؟
۳۴. در حوزه چهارم، برای «حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی» چه برنامه هایی پیشنهاد شده است؟ فقط نام ببرید.

۳۵. هر یک از موارد زیر به کدام یک از حوزه‌های «تقویت توانایی‌های فردی»، «تقویت بنیان‌های جامعه خود» و «حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی» اشاره دارد؟

الف. تقویت ایمان و اراده

ب. استفاده از بهترین و کارآمدترین ابزارها برای رساندن پیام

پ. استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

ت. تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین

۳۶. چگونه «عزت نفس عمومی» باعث تقویت بنیان‌های جامعه‌ی خود می‌شود؟

۳۷. برای حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی چگونه می‌توان از بهترین و کارآمدترین ابزارها برای رساندن پیام استفاده کرد؟

پاسخ سؤالات امتحانی درس نهم

۶. مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان استحکام و اقتدار نظام حکومتی آن است.	<p>۱. الف. موسی به قوم خود گفت از خدا یاری جوید و استقامت ورزید.
ب. استعانت از خدا و صبر</p>
۷. ایمان و باور به این که ما می‌توانیم بزرگ‌ترین نیروی محرکه، برای پیروان راه، و رنده کننده تمدن اسلامی است.	<p>۲. الف. و هر کس خدا و رسولش را و کسانی را که ایمان آورده‌اند ولی خود قرار دهد پیروز است چرا که قطعاً حزب خدا پیروز است.
ب. آیه شریفه مسلمانان را به پذیرش ولایت و سرپرستی خدا، پیامبر (ص) و مؤمنان توصیه می‌کند.</p>
۸. روش‌های تبلیغی قرآن، شامل حکمت، موعظه حسنه و اندرز نیکو و محاذله نیکوتر است.	<p>۳. الف. ۱. بهره‌مندی از حکمت و استدلال در هنگام دعوت ۲. استفاده از موعظه حسنه و اندرز نیکو ۳. استفاده از جدال احسن و بهتر، هنگام بحث و مناظره
ب. لازمه به‌کارگیری این روش‌ها، تقویت عقل و خرد و تأمل خردمندانه در اسلام است.
پ. آیه شریفه بیانگر «تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین» در حوزه «حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی» می‌باشد.</p>
۹. اولین قدم در تقویت بنیان‌های جامعه‌ی خود، همراه کردن دیگران با خود است.	<p>۴. الف. عاقبت نیک از آن متقین است.
ب. لازمه نیک شدن عاقبت متقین، «کمک جستن از خدا» و «شکستباری و استقامت ورزیدن» است.</p>
۱۰. صحیح	۵. مواظبت و حراست از بنیان خانواده مانع گسترش بسیاری از مشکلات اخلاقی و فرهنگی می‌شود.
۱۱. غلط است؛ اولین قدم برای تقویت توانایی‌های فردی، تلاش برای کسب «آگاهی دقیق از تمدن اسلامی و تمدن جدید» است.	۱۲. صحیح
۱۳. صحیح	۱۴. غلط است؛ ابزارهای پیشرفته‌ی اطلاع‌رسانی جدید، به همان میزان که می‌توانند در استخدام حق قرار گیرند، می‌توانند حامل پیام‌های باطل باشند و به گمراهی مردم کمک کنند.

۱۵

غلط است: از اقدامات مهم برای تقویت بنیان‌های جامعه خود «همراه کردن دیگران با خود» است.

۱۶

غلط است! از اقدامات مهم برای حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی، «تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه‌ی دین» است.

۱۷

صحیح

۱۸

مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان، استحکام و اقتدار نظام حکومتی آن است.

۱۹

تحکیم بنیان خانواده مانع از گسترش مشکلات اخلاقی و فرهنگی در جامعه می‌شود.

۲۰

اولین قدم در تقویت بنیان‌های جامعه همراه کردن دیگران با خود است.

۲۱

منظور از اُمت وسطا، جامعه‌ای است که در عصر خود اُسوه باشد و راه اعتدال را پیش گیرد.

۲۲

حکمت، موعظه حسنه و اندرز نیکو و مجادله نیکوتر

۲۳

عزت نفس عمومی

۲۴

۱. آفریدن انقلاب اسلامی ۲. پیروزی در دفاع مقدس

۲۵

مجادله نیکوتر

۲۶

استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف، به‌طور طبیعی منزوی می‌شود و همراه و همدلی در دنیا نمی‌یابد، پس شایسته است نظام اسلامی خود را به مرتبه‌ای از پیشرفت و تعالی برساند که ملت‌های دیگر به‌طور عینی و ملموس نمره اندیشه‌ها و آرمان‌های ما را ببینند.

استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی

و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر، از مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

۲۷

۱. تلاش برای کسب آگاهی دقیق از تمدن اسلامی و تمدن جدید؛ اجرای هر طرحی برای فردا، بدون آگاهی از موفقیت‌ها و دستاوردهای دیروز میسر نیست، گذشته دربردارنده‌ی تجربه است که عوامل پیروزی‌ها و شکست‌ها را به ما نشان می‌دهد و بصیرت و روشن‌بینی ما را بالا می‌برد. شناخت دنیای جدید جهت درک درست واقعیت‌ها و انتخاب روش‌های مؤثر ضروری و لازم است.

۲. تقویت ایمان و اراده: مشارکت در این اقدام بزرگ نیازمند اعتقاد راسخ به دین، عزت نفس، توکل و اعتماد به خداوند، شجاعت، پایداری، عزم و اراده‌ی قوی و طهارت نفسانی است.

۲۸

۱. همراه کردن دیگران با خود
۲. تلاش برای پیشگام شدن در علم و فن‌آوری
۳. استحکام بخشیدن به نظام اسلامی
۴. تقویت عزت نفس عمومی

۲۹

۱. بهره‌مندی از استدلال و حکمت
۲. استفاده از موعظه حسنه و اندرز نیکو
۳. استفاده از جدال احسن و بهتر

۳۰

آفریدن انقلاب اسلامی ایران و پیروزی در دفاع مقدس؛ هم اعتقاد مردم جهان را درباره‌ی تأثیر ایمان به غیب در پیروزی‌های مادی و اثرات مثبت حکومت مبتنی بر دین مبین اسلام افزایش داد و هم آنان را نسبت به نظام ستم‌پیشه جهانی آگاه‌تر کرد و برای رسیدن به معنویت و عدالت مشتاق‌تر و تشنه‌تر ساخت و رسیدن به این ارزش‌ها را خواست عمومی بسیاری از ملت‌ها قرار داد.

۳۱

- الف. تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری
- ب. تقویت عزت نفس عمومی

۳۲

دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به صحبت و شعار کرد، بلکه برای تحقق سخن حق باید قیام نمود و موانع حق و حق‌پرستی را در کل جهان زدود و این میسر نمی‌شود مگر با جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا، که همان راه حق و حقیقت است و تحمل همه سختی‌های این راه.

۳۳

یکی از رسالت‌های اصلی انبیاء، مبارزه با ظلم و برقراری عدل در روابط جهانی و گسترش حق و حقیقت بوده است. هر چند که بسیاری از مردم، پذیرای حق و حقیقت و عدالت می‌باشند، اما همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها روبرو با حق و حقیقت نمی‌روند، بلکه سد راه حق جویی و حق‌پرستی می‌باشند و گسترش عدالت، منافع آن‌ها را بر هم می‌زند و تا همه را تابع خط و منشی خود نکنند و بوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند، آرام نمی‌گیرند. لذا، دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به صحبت و شعار کرد، بلکه برای تحقق سخن حق باید قیام نمود و موانع حق و حق‌پرستی را در کل جهان زدود و این مسیر نمی‌شود مگر با جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا، که همان راه حق و حقیقت است و تحمل همه سختی‌های این راه.

۳۶

ملتی که به توانایی خود ایمان و باور دارد و عبارت «ما می‌توانیم» را، نه صرفاً در لفظ، که در عمل بیان می‌کند، فله‌های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد. ایمان و باور به این که «ما می‌توانیم» رنده کننده تمدن اسلامی و بزرگ‌ترین نیروی محرکه، برای پیمودن راه و گذر از گردنه‌های سخت آن است.

آن خودباوری که پیامبر گرامی اسلام در باران اندک خود به وجود آورد، سبب شد در شهر کوچک مدینه اثنی تربیت شود که برای اصلاح جهان قیام کند و از همان ابتدا برای آزادی ستم‌دیده‌گان جهان و گسترش توحید در تمام دنیا برنامه‌ریزی نماید.

۳۷

امروزه ابزارهای رساندن پیام بسیار متنوع و گسترده است. این ابزارها، به همان میزان که می‌توانند در استخدام حق قرار گیرند، می‌توانند حامل پیام‌های باطل باشند و به گمراهی مردم کمک کنند. شبکه جهانی اطلاع‌رسانی (اینترنت) بهترین شاهد این مدعا است.

در این میدان، که شاید سخت‌ترین هم‌اوردی حق و باطل در جریان است، مشاهده می‌شود که چگونه باطل‌پیشگان به تمام اصول و موازین اخلاقی و انسانی حمله می‌کنند و هیچ حد و مرز اخلاقی را رعایت نمی‌نمایند.

۳۴

۱. تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین
۲. استفاده از بهترین و کارآمدترین ابزارها برای رساندن پیام
۳. مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر

۳۵

- الف. تقویت ایمان و اراده: تقویت توانایی‌های فردی
- ب. استفاده از بهترین و کارآمدترین ابزارها برای رساندن پیام: حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی
- پ. استحکام بخشیدن به نظام اسلامی: تقویت بنیان‌های جامعه خود
- ت. تأکید بر محتوای عقلانی و خردمندانه دین: حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی

سوالات امتحانی درس دهم

۱. آیا احکام و دستورات خداوند، دارای علت خاصی هستند؟ توضیح دهید.
 ۲. آیا درک علت همه احکام برای انسان ممکن است؟
 ۳. حکم فقهی «قمار» را توضیح دهید.
 ۴. حکم فقهی «تولید فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، مستند علمی» و «تولید، توزیع و تبلیغ، فیلم‌ها، لوح‌های فشرده و سایر رسانه‌ها» بنویسید.
- حکم فقهی «ابزارهای دریافت شبکه‌های ماهواره‌ای و رسانه اینترنت» را بررسی کنید.
- احکام فقهی هر یک از موارد زیر را بنویسید.
- الف. شرط بندی، در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی
- ب. بازی، ورزش و بازی‌های ورزشی که برای نشاط، سلامتی و به قصد آمادگی بیشتر برای انجام وظایف الهی باشد.
- پ. دادن جایزه توسط سازمان‌ها، نهادها و افراد، به ورزشکاران
- ت. بازی با ابزار قمار از طریق کامپیوتر

ت. به کارگیری آلات موسیقی برای نواختن موسیقی غیرلهوی
ج. فیلم برداری مردان از زنانی که رعایت حجاب کامل را نمی کنند

۷. در چه صورت، ورزش و بازی های ورزشی «واجب کفایی» است؟

۸. وظیفه مسلمانان، در خرید کالاهای وارداتی از کشورهای غیراسلامی و استفاده از آنها، چیست؟

۹. هر نوع تجارتی که به نفع دولت غاصب صهیونیستی که دشمن اسلام و مسلمین است، تمام شود چه حکمی دارد؟ توضیح دهید.

۱۰. حکم فقهی موارد زیر را بنویسید.

الف. خرید و پوشیدن لباس هایی که توسط دولت های استعماری تولید شده اند

ب. تقلید از مدهای غربی

پاسخ سوالات امتحانی درس دهم

از گناهان بزرگ شمرده می شود و خرید و فروش آن ها حرام است. همچنین، تماشا کردن و گوش دادن به آن ها نیز حرام است.

ابزارهای دریافت شبکه های ماهواره ای و رسانه اینترنت، از این جهت که صرفاً وسیله ای برای دریافت برنامه های مختلف تلویزیونی و ارتباط هستند، که هم برنامه های حلال دارند و هم حرام، حکم ابزار مشترک را دارند. بنابراین، خرید و فروش و نگهداری آن برای امور حرام، حرام و برای امور حلال، جایز است. ولی چون این ابزار زمینه دریافت برنامه های حرام را برای خود و اطرافیان خود کاملاً فراهم می کند و گاهی نگهداری آن مفاسد دیگری را نیز دربر دارد، خرید و نگهداری آن ها حرام است؛ مگر برای کسی که به خودش مطمئن است که استفاده حرام نمی کند و نگهداری آن در خانه، مفسده ای را به دنبال ندارد.

الف. شراب بندی، در بازی ها و ورزش های معمولی - حرام است.
ب. بازی، ورزش و بازی های ورزشی که برای نشاط، سلامتی و به قصد آمادگی بیش تر برای انجام وظایف الهی باشد. - مستحب است.
پ. دادن جایزه توسط سازمان ها، نهادها و افراد، به ورزشکاران - جایز است.

ت. بازی با ابزار قمار از طریق کامپیوتر - حرام می باشد.

ث. به کارگیری آلات موسیقی برای نواختن موسیقی غیرلهوی - اشکال ندارد.

ج. فیلم برداری مردان از زنانی که رعایت حجاب کامل را نمی کنند - حرام است.

۱. هریک از احکام و دستورات خداوند، دارای علت خاصی است. اگر خداوند مهربان ما را به انجام کاری فرمان داده، حتماً آن کار به نفع ما بوده است و اگر از کاری منع کرده حتماً آن کار به ضرر ماست، گرچه ما از انجام آن خیلی خوشمان نیاید.

۲. خیر؛ ممکن است ما انسان ها علت برخی از احکام را درک نکنیم، به خصوص وقتی که سببیم برخی از جوامع امروزی برخلاف آن احکام عمل می کنند. در این قیل موارد باید به عقل و خرد خود مراجعه و توجه کنیم که علم ما نسبت به علم و حکمت خداوند، بسیار ناچیز است و بنای زندگی بر پایه علم خداوند است که خوشبختی و سعادت را به ارمغان می آورد.

۳. قمار حرام است و بازی با وسایل و ابزارهایی که در جامعه به عنوان ابزار قمار شناخته شده اند، اگرچه به قصد قمار نباشد، حرام است. شرکت در مجالس قمار نیز حرام می باشد. یکی از دلایل حرمت می تواند این باشد که زشتی قمار در اذهان باقی بماند و زمینه پیدایش قمار در جامعه فراهم نشود.

۴. تولید فیلم های سینمایی و تلویزیونی، مستند علمی، تاریخی و اجتماعی که به نیت اعتلای فرهنگ اسلامی و تربیت دینی باشد، مستحب است و در شرایط ضروری، واجب کفایی است.

تولید، توزیع و تبلیغ، فیلم ها، لوح های فشرده و سایر رسانه ها که دربردارنده تصاویر یا متونی که موجب انحراف و فساد می شوند و یا دربردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند،

۷

اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب‌گفایی است.

۸

اگر خرید کالاهای وارداتی از کشورهای غیراسلامی و استفاده از آن‌ها باعث تقویت دولت‌های کافر و استعمارگر که دشمن اسلام و مسلمین هستند، شود و با قدرت مالی آن‌ها را برای هجوم به سرزمین‌های اسلامی یا مسلمین در سراسر عالم، تقویت نماید، واجب است که مسلمانان از خرید و به کارگیری و استفاده از آن‌ها اجتناب کنند.

۹

هر نوع تجارتی که به نفع دولت غاصب صهیونیستی که دشمن اسلام و مسلمین است، تمام شود، حرام است. وارد کردن و ترویج کالاهای آنان که از ساخت و فروش آن سود می‌برند، حرام است. اگر این قبیل کالا در فروشگاه‌های کشورهای اسلامی باشد، خرید آن‌ها بر مسلمانان حرام است.

۱۰

الف، خرید و پوشیدن لباس‌هایی که توسط دولت‌های استعماری تولید شده‌اند، اگر مستلزم ترویج فرهنگ غیراسلامی دشمن باشد و باعث تقویت اقتصاد آنان برای استعمار و استثمار سرزمین‌های اسلامی شود، یا منجر به وارد شدن ضرر اقتصادی به دولت اسلامی گردد، حرام است.

ب. معمولاً مدهایی که در غرب پیدا می‌شود، دربردارنده پیامی منفی یا ترویج‌دهنده یک گروه غیراخلاقی است. به‌طور کلی، تقلید از مدهایی که شبیه شدن به دشمنان اسلام و ترویج فرهنگ آن‌ها را به دنبال دارد، حرام است.